

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI OLAN YETİŞKİN
BİREYLERDE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE BİLİŞSEL
ESNEKLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ELA ÖZCANLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA

2021

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI OLAN YETİŞKİN
BİREYLERDE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE BİLİŞSEL
ESNEKLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ELA ÖZCANLI

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. MERYEM KARAAZİZ

LEFKOŞA
2021

KABUL VE ONAY

Ela ÖZCANLI tarafından hazırlanan ‘Çocukluk Çağı Travmaları Olan Yetişkin Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık Ve Bilişsel Esneklik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’ başlıklı bu çalışma 18/06/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

.....
Yrd. Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ (Danışman)

Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi

.....
Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA (Başkan)

Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi

.....
Doç. Dr. Fatma GÜL CİRHİNLİOĞLU

Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi

.....
Prof. Dr. K. Hüsnü Can Başar

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir

Tarih

İmza

ELA ÖZCANLI

TEŐEKKÖR

Tez çalışmam boyunca bana katkı bilgiler ve büyük sabrı için sevgili danışmanım Meryem Karaaziz hocama ve lisans yüksek lisans eğitimimde çok kıymetli bilgileri edindiğim sevgili hocalarım Mehmet akıcı, Ebru Tansel akıcı ve Gönöl Taőçıođlu hocalarıma teőekkürlerimi sunarım.

Zamanlarını ayırıp çalıőmama katkı sağlayıp araştırma sorularını cevaplayan katılımcılarıma, kıymetli desteklerini her daim hissettiğim arkadaşlarıma, beni yetiőtiren bu günlere sağlam basmamı sağlayan sevgili ailem annem Fatma Özcanlı babam Yusuf Özcanlı ve kardeőlerim Eda, Can, ve Ecem'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

ELA ÖZCANLI

ÖZ

YETİŞKİN BİREYLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE BİLİŞSEL ESNEKLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİNİN İNCELENMESİ

Bireylerin çocukluk dönemlerinde yaşadıkları travmalar kişiyi derinden etkileyen bir sorundur. Travma sürecinin ardından kişilerde olumsuz birtakım sonuçlar meydana gelebileceği gibi olumlu anlamda değişimler de gerçekleşebilmektedir. Bu bağlamda, sarsıcı etkileri bulunan çocukluk travmalarının ardından yetişkinlik dönemlerinde olumlu anlamda yaşanan bu değişimlerde psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik ile açıklanabilmektedir. Bu çalışma, Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Van ilinde çocukluk travması yaşayan 21-60 yaş aralığındaki bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılacak veriler, bilgilendirilmiş onam forma, sosyo-demografik bilgi formu, çocukluk çağı travmaları ölçeği, yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği ve bilişsel esneklik ölçeği katılımcılara sunulacaktır. Yetişkin bireyler de çocukluk çağı travma yaşantısı olan kişilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, birtakım değişkenler ile negatif ve pozitif yönde ilişki içerisinde bulunmuştur. Çalışmamızda, çocukluk çağı travmaları ile ilişkisini incelediğimiz bu değişkenler başlıca; psikolojik dayanıklılık, bilişsel esneklik, cinsiyet, medeni durum ve eğitim düzeyi gibi faktörlerdir. Eğitimin desteklenmesi ve gerek entelektüel yatırımın önemi gerekse bireylerin kişisel kaynaklarını açığa çıkarıp kullanmalarına yönelik destekleyici çalışmaların yapılmasının iyileştirici bir etki yaratacağı düşünülmektedir. Psikoterapi süreçlerinde çocukluk çağı travmaları ile çalışırken bilişsel esneklik süreçlerine hassasiyetle yaklaşılması ve bu durumun titizlikle çalışılmasının öneminin bir kez daha ortaya çıktığı, yapılacak sağıltım çalışmalarında bu alanın desteklenmesinin çok büyük bir önem taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Travma, Çocukluk Çağı Travma Yaşantısı, Psikolojik Dayanıklılık, Bilişsel Esneklik

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD TRAUMA AND PSYCHOLOGICAL RESISTANCE AND COGNITIVE FLEXIBILITY IN ADULT INDIVIDUALS

Traumas experienced by individuals in their childhood are a problem that deeply affects the person. After the trauma process, some negative consequences may occur in individuals, as well as positive changes. In this context, these changes experienced positively in adulthood after traumatic childhood traumas can be explained by psychological resilience and cognitive flexibility. This study was conducted to examine the psychological resilience and cognitive flexibility of adults with childhood trauma experiences. The sample of the study consist of individuals between the ages of 21-60 who have experienced childhood trauma in the province of van. Data to be used in the research, informed consent, socio-demographic information form, childhood trauma scale, adult psychological resilience scale and cognitive flexibility scale will be presented to the participants. Psychological resilience levels of adult individuals with childhood trauma. It was found to be in a negative and positive relationship with some variables. In our study, these variables, whose relationship with childhood trauma, are mainly; psychological resilience, cognitive flexibility, gender, marital status and education level. It is thought that supporting education and the importance of intellectual investment as well as conducting supportive studies for individuals to reveal and use their personal resources will have a healing effect. When working with childhood traumas in psychotherapy processes it is thought that the importance of approaching cognitive flexibility processes with precision and working with this situation meticulously becomes clear once again, and it is of great importance to support this area in the treatment studies to be carried out.

Keywords: Trauma, Childhood Trauma Experience, Psychological Resilience, Cognitive Flexibility

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR	ix
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırmanın Önemi.....	5
1.4 Sınırlılıklar.....	5
1.5 Tanımlar	6
2. BÖLÜM.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE, İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1 Psikolojik Travma.....	7
2.2 Çocukluk Çağı Travmaları	8
2.2.1 İstismar Türleri	9
2.2.1.1 Fiziksel İstismar.....	9
2.2.1.2 Duygusal İstismar	10
2.2.1.3 Cinsel İstismar	11
2.2.2 İhmal Türleri	12
2.2.2.1 Fiziksel İhmal.....	12
2.2.2.2 Duygusal İhmal.....	12
2.2.3 Çocukluk Çağı Travmaları İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	13

2.3 Psikolojik Dayanıklılık	14
2.4 Bilişsel Esneklik.....	16
3. BÖLÜM.....	18
YÖNTEM.....	18
3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2 Evren ve Örneklem	18
3.3 Veri Toplama Araçları	21
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	21
3.3.2.Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	21
3.3.3 Bilişsel Esneklik Envanteri.....	22
3.3.4 Çocukluk Çağı Travma Ölçeği.....	22
3.4 Verilerin Toplanması.....	23
3.5 Verilerin Analizi	23
4. BÖLÜM.....	27
BULGULAR	27
5. BÖLÜM.....	57
TARTIŞMA	57
6. BÖLÜM.....	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
6.1 Sonuç	65
6.2 Öneriler	66
KAYNAKÇA	68
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	91
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	92

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların sosyo,demografik özelliklerine göre dağılımını (N=100)....	19
Tablo 2: Katılımcıların ölçekler puanlarına ilişkin Shapiro-Wilk testi sonuçları...	24
Tablo 3 Katılımcıların YPDÖ, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanlar (N=100).....	27
Tablo 4. Katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar (N=100).....	33
Tablo 5. Katılımcıların yaş grubuna göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırılması (N=100)	36
Tablo 6. Katılımcıların cinsiyetine göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırılma (N=100).....	38
Tablo 7. Katılımcıların çalışma durumuna göre YPDÖ, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanları karşılaştırılma (N=100)	41
Tablo 8. Kişilerin eğitim durumuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması (N=100).....	44
Tablo 9. Kişilerin meden duruma göre Yetişkinler için PD Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması (N=100).....	46
Tablo 10. Kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması.....	49
Tablo 11. Kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde fiziksel hastalığa tanık olma göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması (N=100).....	52
Tablo 12. Kişilerin ÇÇTÖ puanlarının YPDÖ puanlarını yordama durumu (N=100)	55
Tablo 13. Kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanlarının Bilişsel Esneklik Envanteri puanlarını yordaması durumu (N=100)	56

KISALTMALAR

ÇÇT : Çocukluk çağı travması

PD : Psikolojik Dayanıklılık

BE : Bilişsel Esneklik

ÇÇTÖ: Çocukluk çağı travmaları ölçeği

BEÖ : Bilişsel esneklik ölçeği

YPDÖ: Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Çocuklar giyinme, korunma, beslenme gibi ellerinden alınmayacak ihtiyaçlara sahiptirler. Bu haklara ek olarak duygusal ihtiyacın da karşılanması, saygı görmesi ve öz saygılarının da beslenmesine ihtiyaç duymaktadırlar (Levine ve Frederick, 1997). Tüm dünyada çocukların gelişimini şiddetli hastalıklar ve daha birçok problemle tehdit edilmektedir. Bu durum kişilerin, ailelerin ve gelecek nesillerin yaşamlarını etkileyen bir çok sonuç ortaya çıkarabilmektedir (Masten, 2014) Bu sebeple, travmayı ve bunun ortaya koyduğu kısa ve uzun vadeli etkileri anlamak hem ruh sağlığına yönelik koruyucu faktörler hem de risk faktörleri bakımından çok önemlidir (Ruppert 2011, s. 85). Ruhsal travma kavramı; bir insana yoğun tehdit edici ve dayanılmaz gelen bir durum, bu durumun ortaya koyduğu içsel yaşam aşırı uyarılmayı Durdurma eylemlerinin sebep olduğu uzun, kısa ve orta vadeli sonuçlar olmak üzere üç anlam olduğunu belirtmektedir. Travmaya maruz kalan bir çocuğun, hayatını ne zaman veya nasıl etkileyeceğini ya da etkilemeyeceğini tahmin etmek mümkün değildir. Travmatik durumun ciddiyetine, yapısına oluşturduğu koşullara ve travmatik olay sırasında kişinin de var olan kişisel ve gelişimsel kaynaklara göre farklı travma semptomları gelişebilmektedir. Travmanın etkileri çok çabuk belirebileceği gibi zaman içerisinde birikerek uzun yıllar sonra da ortaya çıkabilmektedir (Levine ve Frederick, 1997). Bireyin maruz bırakılacağı en yıkıcı travmatik Yaşantılar içinde olan çocukluk çağı ihmal ve istismarı da yetişkin dönemde yaşanan ruhsal problemler ile doğrudan bağlantılı olabilmektedir. (Horwitz, Widom, McLaughlin ve White, 2001). Çocuk istismarı ve ihmali, genel olarak annenin, babanın veya bakımını verdiği bir kişi tarafından çocuğa uygulanan ve çocuğun gelişimsel durumlarını engelleyen veya sınırlayan davranışların tümü olarak tanımlanmaktadır (Taner ve Gökler, 2004).

İhmalin sonuçları üzerine yapılan çalışmalarda çocukluk çağında yaşanan ihmalin uzun vadeli sonucu olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Çocuğun annesinden uzun zaman ayrı kalması gelecekte çocuğun karakteri üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Erken çocukluk çağında anne ve çocuk arasındaki bağın olumsuz olması da ileride birçok psikolojik rahatsızlığa neden olmaktadır. Anneden ayrı kalmanın çocuk ihmal gelişimsel bozukluklara, otizm veya zekânın geriliği de neden olabilmektedir (Polat, 2007, s. 253). İhmale maruz kalmış kişilerin akademik başarı ve bilişsel içselleştirme, sınırlı akran ilişkileri, sosyal soyutlanma ve yetersizlik gibi problemleri daha yoğun yaşadıkları belirtilmektedir. Özellikle kişilerin erken ergenlik döneminde akranları tarafından reddedilmeleri gelecek dönemlerde şiddet kullanabileceklerini göstermektedir.

İstismar, duygusal, fiziksel ve cinsel olmak üzere üç türe ayrılmıştır. Fiziksel istismar “çocuğun sağlığını olumsuz etkileyen ve vücutta iz bırakan lezyonların ve yaralanmaların bulunması” olarak bilinmektedir (Polat, 2007, s. 59). İkinci istismar türü olan duygusal istismar, fiziksel dokunmanın gerekli olmadığı ve bakıcı-çocuk ilişkisinin olumsuz boyutta olduğu ilişki şekillerini kapsamaktadır (Glaser, 2002). Üçüncü istismar türü olan cinsel istismar, (Erol 2007, s.7) “yetişkinin kendi cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için, çocuğa yönelik, çocuğun isteği dışında cinsel içerikli dokunma ve izleme, tecavüz, fuhuşa zorlama ya da pornografiye kadar değişen her türlü davranış” olarak adlandırılmaktadır.

Çocukların cinsel istismardan ne denli olumsuz etkileneceği istismara uğradığı yaş, gelişim dönemi, istismarın süresi, istismarcının çocukla ilişkisi, güç kullanılıp kullanılmadığına, kişinin ne denli suçluluk ve utanç duygusu hissetmesine ve ortaya çıktığında aile veya diğer uzmanlardan aldıkları tepkiye göre değişiklik gösterebilmektedir. Çoğunlukla İstismarın yabancılar tarafınca yapıldığına inanılsa da gerçekte istismarın ebeveynler, kardeşler, öğretmenler veya akraba gibi bilinen ve güvenilen kişiler tarafından gerçekleşmesi daha yüksek olasılıktır ve istismarcı her sosyoekonomik düzeyden olabilir (Kinnear, 2007).

İstismar ile ihmalin uzun Süreli etkilerini inceleyen araştırmaların yanı sıra önleyici etkenleri öne çıkararak mağdur kişileri yaşayacakları olası travmatik olaylara karşı psikolojik olarak hazır hale getirebilecek araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu

kapsamda, olumsuz yaşantıların karşısında güçlü kalabilmek olarak tanımlanabilecek Psikolojik dayanıklılık (Psychological Resilience) (Kararmak, 2006) kavramı öne çıkmaktadır. Masten (2001), psikolojik dayanıklılığın gelişimi veya uyumu etkileyecek ciddi tehditler karşısında olumlu sonuçlar ifade eden bir olgu olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, psikolojik dayanıklılığın genel olarak kişinin işlevini, yaşamını ve gelişimini engelleyen durumlara karşı baş edebilme, esneklik kullanabilmek için gerekli dinamik sistem kapasitesi olarak adlandırılmaktadır (Masten, 2014). Hem bir müdahale yöntemi hem de koruyucu bir yöntem olarak kişiyi yaşadığı veya yaşama riski taşıdığı travmaya karşı ön bilgi ve eğitim sürecini anlatan psiko-eğitim programlarının ÇÇT yaşamış öğretmen adaylarının psikolojik dayanıklılık düzeylerine etkisi de yadsınamaz bir gerçektir.

1.1 Problem Durumu

Bireylerin çocukluk dönemlerinde yaşamış oldukları olumlu veya olumsuz travmatik yaşantılar ilerleyen yıllarda da etkilerini taşımaktadır. Çocukluk travmaları yetişkin bireyde en fazla etkisini sürdüren ve zarar veren ağır şiddet türü olarak nitelendirilmektedir (Güneri Yöyen, 2017). 18 yaşına erişmemiş çocukların fiziksel ve ruh sağlığını veya kişilerarası güven-bağını negatif yönde etkileyenin fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmal türleriyle oluşan olumsuz olaylardır (WHO, 2016).

Çocukluk döneminde yaşanan istismar ve ihmallerin yetişkinlik döneminde bireyde psikopatoloji gelişiminde önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Bunlarla birlikte doğal afet, göç, savaş, yakın kaybı, yaralanma, kaza veya okulda yaşadığı herhangi olumsuz yaşantılar da travma olarak kabul edilmektedir (Güneri Yöyen, 2017).

Psikolojik dayanıklılık bireyin veya toplumun herhangi bir çöküş yaşamaya karşı hazırlıklı olması, zor bir durum ile karşılaştığında uyum sağlayabilmesi, baş edebilmesi yeteneğidir (Rodin, 2014). Cichetti, (2010) Psikolojik dayanıklılığı bireyin çocukluk döneminde yaşadığı risk faktörlerini, farklı koruyucu faktörler ile iyi verilerin sonuçlanmasına imkan sağlayan dinamik bir sürecinin devamı olarak ele almaktadır. Bu tanımın alt yapısı üç faktöre dayanmaktadır. Birincisi gelişim ve uyuma tehdit tanımına gelmekte olan risk faktörleri, ikincisi risk faktörlerini azaltmaya çalışan veya ortadan kaldıran ‘koruyucu faktörler’ ve son olarak risk

faktörünün travma etkenlerinden koruyucu faktörlerinin yardımıyla sıyrılarak pozitif işlevsellik ile ilişkilendirilen ‘olumlu sonuçlardır.’ Psikolojik dayanıklılığın herhangi bir popülasyonda çalışabilmesi için ilk olarak risk faktörlerine maruz kalmış olması gerekir (Masten, 2001; Cichetti, 2010).

Bilişsel esneklik iki durum veya düşünce arasında değerlendirebilme, seçip yapabilme, karar verme veya geçiş yapabilme, aynı zamanda birden fazla açıklama üretebilmedir (Martin ve Rubin, 1995; Martin ve Anderson, 1998). Sorunları çözebilme sürecinde ise bir sorunun nedenlerine dair birçok hipotez üretebilme ve soruna yönelik çözüm yolu üzerinde ısrar etmek yerine farklı çözüm yolları arayabilme ve başkalarının da perspektifinden bakabilme bilişsel esneklik olarak değerlendirilmektedir (Eskin, 2014). Uyum sağlamanın en etkin yöntemlerinden biri de esnek olabilmektir ve insan beyni esnek bir yapıya sahip olduğundan dolayı farklı durumlara göre kendini düzenleyebilme ve yeni bilgilere doğru bir şekilde uyum sağlayabilme becerisine sahiptir. Esneklik şartlar dahilinde kişinin değişikliklerle başa çıkabilme yeteneğidir (Kreuter ve Molter, 2014).

Bu araştırmada çocukluk çağında travma yaşamış olan yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik özellikleri arasındaki ilişkinin nasıl bir gelişim göstermekte olduğu incelenmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın hedefi, hayatın ilk dönemlerinde travma yaşayan bireylerin çocukluk travmalarını, psikolojik dayanıklılığını ve bilişsel esneklik seviyesindeki rollerin incelenmesidir. Bu doğrultuda sonucu aranmakta olan sorular (alt amaçlar) aşağıdaki gibidir;

Katılımcıların Çocukluk dönemi Travmaları ölçeği, Bilişsel Esneklik Ölçeği, ve Yetişkinler için PD Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında ilişki var mıdır?

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Çocukluk Çağı Travma Ölçeği, Bilişsel Esneklik Ölçeği, ve Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında ilişki var mıdır?

Katılımcıların Çocukluk dönemi Travmaları anket puanlarının, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık anketi ve Bilişsel Esneklik ölçek puanlarını yordamakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Genel olarak toplumlarda, bireylerin başarılı, sağlıklı ve duygusal bağlara sahip olunması beklenir. Buna ek olarak çocukluk döneminde yaşanan istismar ile ihmaller sonucunda bireyin gelecekteki yaşantısını şekillendirmekte ve karşılaşacağı problemler karşısında esnekliğini ve dayanıklılığını yitirebilmektedir. Ve yaşanan bu gibi olaylar daha sonrasında da ortaya çıkabilecek psikopatoloji ile ilişkilendirilmektedir (Spertus, Yehuda, Wong, Halligan ve Seremetis, 2003).

PD ve bilişsel esneklik, travmatik olayların etkisini farklılaştırma gücüne sahip güçlü niteliklerin içerisinde yer almaktadır (Güllüoğlu, Emiral ve Kara Irmak2016).

Bu sebeple bu çalışma, çocukluk çağı travmaları içerisinde bulunan fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal yaşantılarının sebep olduğu psikopatoloji gelişiminin düzenlenmesi evresinde de pozitif işlevsellik diye adlandırılacak bilişsel esneklik ile psikolojik dayanıklılığın ele alındığı çalışmalardan biri olmaları açısından önemli bilgiler sunabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada elde edilecek olan verilerin çocukluk yaşamlarında yetişkinliğe etki eden olumsuz neticelerin giderilmesinde psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik niteliklerinin pozitif etkilerine anlam getirerek, katkı sağlanması hedeflenmiştir.

1.4 Sınırlılıklar

Bu çalışma Van ilinin İki Nisan Bölgesi'nde yaşayan 21-60 yaş arası kadın erkek katılımcılar ile sınırlıdır.

Araştırmada katılımcılara; (ÇÇTÖ), (YİPDÖ) ile Bilişsel Esneklik Envanterinin de (BEE) verilecektir.

Ölçek ve formlardaki ölçütleri özellikler ile sınırlıdır. Verinin toplandığı zaman 2020 yılı 20 Eylül- 10 Ekim arasında sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Çocukluk Çağı Travmaları: On sekiz yaşına gelmemiş kişilerin can güvenliğini, ruhsal ve fiziksel durumunu sekteye uğratan, güven- bağ kurmasını engelleyen, çocuğu olumsuz etkileyen istismar ve ihmal türleridir (Tıraş ile Gören,2007).

Psikolojik Dayanıklılık: Yaşamın olumsuz durumları bireyin zor durumlara ayak uydurabilmesi ruh sağlığının bozulmadan yaşamını sürdürebilmesi ve baş edebilme kapasitesidir (Çapan ve Arıcıoğlu, 2014).

Bilişsel Esneklik: bireyin herhangi bir durum veya düşünce karşısında farklı alternatifler bulabilme, esnek olabilme, uyum sağlayabilme, başkalarının penceresinden de bakabilme ve rahat olabildiği durumlarda kendini yeterli hissedebilmesidir (Martin ve Rubin, 1995).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE, İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda öncelikle çocukluk travmaları, psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik stratejileri kurumsal olarak incelenmiş; ardından bu konularla ilgili yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Psikolojik Travma

Psikolojik travma, kişinin ruhsal ve bedensel varlığını değişik şekillerde sarsan yaralayan her türlü olayı adlandırmak için kullanılabilir. (Jones, 2007, s:165). Kişi, dış dünyadan gelen herhangi bir tehdit karşısında baş edemeyecek gücü bulamadığında ruhsal travma oluşabilmektedir (Şar, 2017). Travmatik olaylar kişide silinmesi zor ağır depresif durumları yaşatan olaylardır (Dalbudak, 2015). Travma olarak tanımladığımız olayın, kişide hiç yaşanmamış olağan dışı ve bireyin şemaları dışında olarak tanımlayabiliriz (Sungur, 1999). Travmaların olağan dışı olmasının nedeni de kişide uyumu sağlayan baş etme stratejilerinin yetersiz kalmasıdır (İnci ve Boztepe, 2013). Travmatik olaylar kişinin yaşamında bir tehdit oluşturur ve adeta hayatını travma öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayırır (Haspolat, 2019).

Travmatik olaylar herkesin yaşamının bir noktasında karşılaşılabileceği bir olaydır. Ve kişilerin çoğu bu travmaları atlatamazken ruhsal ve fiziksel olarak çöküntüye uğrasalar da bu travmalarla baş edebilen ve baş etme stratejilerini geliştirebilen kişiler de mevcuttur (Basım ve Çetin, 2010; Doğan, 2015).

Travmatik olaylar psikolojik, sosyal veya doğal sebeplerden ötürü oluşabilir. Travmalar bireysel veya toplumsal olduğu gibi doğal bir olayın ardından spesifik olarak da oluşabilmektedir. Bireysel travmalar, trafik kazaları, şiddet, işkence, ölüm tanık olma, aşağılanma, başarısızlık gibi durumlar iken toplumsal travmalar ise ekonomik krizler, soykırım, deprem, sel, tsunami gibi doğal afetlerdir.

2.2 Çocukluk Çağı Travmaları

Aile toplumdaki en önemli yapı taşıdır. Kişinin toplum içerisinde var olmasına destek olan önemli bir etkidir. Aile içerisindeki iletişimlerin ve bununla beraber ortaklaşa oluşan paylaşımların kişinin oluşumu için sağlıklı ortam hazırlamasına katkı sağlamaktadır. Ailenin içindeki refahın olumlu kalabilmesi çocuk için sosyal ve bilişsel gelişimini ve oluşumunu desteklemektedir (Meadows, 2010). Aile çocuk için bu kadar önemli bir yerken bazı ailelerde ailenin iletişim problemi, davranış ve tutumları nedeniyle çocuk risk altında olabilmektedir. Çocuğun aile içindeki duygusal, cinsel, fiziksel istismara ek olarak ihmale maruz bırakıldığı da gözlemlenmektedir. Özellikle eşi tarafından şiddete maruz kalan ve çocuğun çok olduğu evlerde istismar ile ihmalin çok olduğu görülmektedir. İhmal ile istismarı gören çocukların ileriki dönemlerinde şiddet kullanarak sorun çözme eğilimine daha yatkın oldukları gözlenmiştir (Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan,2002).

Yetişkin bir bireyin 18 yaş öncesi yaşanan cinsel, duygusal, fiziksel istismar. ve ihmaller ile ebeveyninden uzak kalmak, yakını olan birinin kaybını yaşamak, şiddet, maruz kalması ÇÇT olarak bilinmektedir (Herman, J 1992). İlgili çalışmalarda çocukların sağlıklı kişiler olarak büyümesine ket vuran duygusal, fiziksel ile cinsel davranışları istismar olarak adlandırırken, çocukların eğitim, beslenme ve bakım gibi ihtiyaçlarının karşılanılmaması da ihmal olarak nitelendirilebilir (Demirkapı,2013).

Dünya Sağlık Örgütüne göre (DSÖ) ÇÇT; on sekiz yaşına erişmemiş kişilerin ruhsal ve fiziksel gelişimini sekteye uğratan duygusal, cinsel ve fiziksel istismar ve ihmaller içeren durum ve davranışlar bütünüdür. Kişinin yetiştirilmesi ile anne, babanın, bakıcının veya başka bir kişinin gelişim dönemlerini sekteye uğratan davranış ile tutumları çocukluk çağı travması olarak ele alınmaktadır (Traşçı ve Gören, 2007).

Kişiler hayatlarının her döneminde travmatik olaylar ile karşılaşabilir fakat ergenlik çağı ile birlikte çocukların travma yaşama durumları yetişkin bireylere oranla çok daha fazla risk içerdiği de yadsınamaz (Güloğlu, Kararımak ve Emiral,2016).

Amerikan Profesyonel Derneği çocuğu en sık uygulanan olumsuz tutumları altı gruba ayırmıştır.. Bunlar; yok sayma davranışı (çocuğu düşmanca reddetme), korkutma davranışı (çocuğu tehdit etme), soyutlama davranışı (çocuğu arkadaşlarından ve hobilerinden ayırma), çocuğu suça teşvik etme davranışı, çocuğun duygusal istek ve ihtiyaçlarına karşı duyarsız kalma ile çocuğun tedavi ve sağlık ihtiyaçlarının ihmal edilmesi (ASPAC,1995).

Çocuğun yetiştirilmesinden sorumlu yetişkinin çocuğa olan davranış ve tutumları çocuğun yetişkinlik sürecinde çok önemli bir etkidir. Ailenin içindeki iletişim, davranışlar ve paylaşılanlar bu bağlamda çok önem taşımaktadır (Şenkal ve Işıklı, 2015). Çocuğun ebeveynleri tarafından ne düzeyde ihmal veya istismara maruz bırakıldığı çocuğun hızla gelişen beyni, dünyayı algılamasını şekillendirirken tüm bunlar belirleyici davranışlar olarak nitelendirilir (Van Der Kolk, 2018, s. 129).

Çocukluğunda ihmal ve istismara maruz bırakılan çocukların birer yetişkin olduklarında kendi olumsuz çocukluk yaşantılarını kendi çocuğuna veya başka bir çocuğa uygulama eğiliminin yüksek olduğu gözlenmiştir (Özgentürk, 2014).

Klinik merkezlerinde olan ve olmayan guruplarda yapılan çalışmalarda çocukluk çağında travma yaşayanların yüzdeliğın de Yüzde seksen yüzde doksan gibi fazla oranlar ortaya çıkmıştır (Ford ile arkadaşları 2011; Mueser ile arkadaşları, 2008).

2.2.1 İstismar Türleri

2.2.1.1 Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, kişinin bedenine hasar veren şiddet içerikli davranışlardır. Fiziksel istismar diğer istismar türleri içerisinde en çok uygulanan istismar türüdür. Fiziksel istismar. çocuğun bedenine uygulanan yumruk, cimciklemek, tokat atmak, ısırma, kemer ya da başka bir cisimle vurma davranışı olarak tanımlanmaktadır (Howe, 2005; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Yetişkin kişilerin çocuğa kasti bir şekilde uygulanan ve çocuğa fiziksel zarar vermek amacıyla uygulanan; bazen de

ölüme sebebiyet verebilecek davranışlardır (Kozcu, 1991). Yetişkin kişilerin çocuğa fiziksel istismarın kullanılma nedeni genellikle çocuğu cezalandırma isteğinin fazla olması ve yetişkin bireyin savunma mekanizmalarının zayıflık nedeni ile kontrol sağlayamamasından kaynaklanmaktadır (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004). Fiziksel istismar çoğunlukla duygusal istismar ile birlikte kullanılmaktadır. Yetişkin kişiler çocuğa fiziksel istismar uygularken aşağılayıcı, incitici cümleler kullanarak şiddetle beraber aynı zamanda çocuğa duygusal istismar da uygulayabilmektedir. Bu da çocukta aşağılık kompleksi oluşturabilmekte ve özgüven kaybına neden olabilmektedir (Briere, 1992). Yapılan bir çalışmada fiziksel istismara maruz bırakılan çocukların yakın ilişkiler kurmakta sorun yaşadıklarını ve sosyal işlevsellik sıkıntısı yaşadıklarını saptamıştır. Duygusal açıdan da mahrum bırakılan ve istismara uğrayan çocukların istismarlı, öfkeli ve zararlı ilişkiler kurdukları görülmektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007).

2.2.1.2 Duygusal İstismar

Duygusal istismar yetişkin bir kişinin çocuğa karşı sözel şiddette bulunmasıdır. Tehdit etmek, aşağılamak, korkutmak, yıldırma, aşırı otoriter davranmak, alay etmek, baskı ve değersizleştirmek gibi sözlerin kullanılması çocuğu duygusal şiddete maruz bırakmaktır (Zoroğlu ve arkadaşları, 2001).

Duygusal istismar diğer istismar türlerini de kapsamaktadır. Cinsel ve fiziksel istismar ile birlikte de kullanılan bir istismar türüdür duygusal istismar. Cinsel ve fiziksel istismarın çocuktaki etkileri tamamen yok olsa bile duygusal istismarın etkileri uzun süre devam etmektedir (Arıcıoğlu,2003).

Duygusal istismara maruz bırakılan çocuklarda çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde altına kaçırmak, hırsızlık yapmak, kendisini değersiz görmek, yalan söylemek, başarısızlık, iştahsızlık ve depresyon gibi durumlar görülebilmektedir (Polat, 2007). Duygusal istismar, fiziksel ile cinsel istismar türlerine oranla çok sık rastlanılan bir istismar türüdür. Duygusal istismarın diğer istismar türlerine oranla anlaşılması çok daha zordur. Bununla birlikte çocuktaki en zor çocukluk çağı travma yaşantısındanır (Mikaeili ve ark., 2013; Glaser, 2002).

2.2.1.3 Cinsel İstismar

Cinsel istismar yetişkin bir kişinin kendinden beş yaş küçük bir çocuğa, kandırarak veya ikna etmeye çalışarak onu cinsel amaç için kullanmasıdır (Bayraktar, 2015). Cinsel istismar çocuğu teşhir etmek yani cinsel organını çocuğa gösterip onu korkutmaya çalışmak, cinsel içerikli konuşmalara maruz bırakmak, porno izletmek, parmak ile doyum sağlamaya çalışmak veya sürtünme ile gerçekleştirilebilir (Gürhan, 2015). Cinsel istismarın yok olmasını veya azalmasını engelleyen en önemli sorunlardan biri de istismarı uygulayan kişinin çocuğun çok yakın çevresinden biri olmasıdır (Dönmez ve ark., 2014).

Cinsel istismara maruz kalan çocukların tepkileri genellikle kızgınlık, kaçınma, cinsel içerikli konuşmalar, korku ve davranışlar gözlenmektedir (İşeri, 2008). Bunların dışında cinsel istismara maruz bırakılmış çocuklarda yüksek düzeyde anksiyete, olaylar ile ilgili kabuslar görmek, olayın geçtiği zaman ve mekan ile ilgili birçok durumla bağ kurmak, korku ve endişe duymak gibi rahatsız edici düşünceler olduğu görülmüştür. Bununla birlikte tam tersi birçok çocukta ise istismardan sonra yaşına uygun olmayan davranışlar sergileme, cinsel kimlik karmaşası, yetişkinleri uyaran davranışlarda bulunma, cinsel içerikli oyun oynama isteği, objeler ile cinsel içerikli durumları taklit eden davranışlarda bulunabilirler (Topbaş, 2004). Cinsel istismara maruz bırakılan çocuklarda yüksek düzeyde suçluluk psikolojisine de rastlanmaktadır. Bunun sebebi kendilerinin sebep olduğunu düşünmeleri veya neden engel olamadıkları konusunda kendilerine kızmaları gibi duygu ve düşüncelere de kapılabilmektedirler (Kulaksızoğlu, 2002). Cinsel istismar sosyal davranış ve düşünce sorunlarına sebep olur ve bu yaşadıkları travma çok uzun bir döneme yayıldığından yetişkin olduklarında dahi etkileri hala devam etmektedir.

Çocukluk döneminde yaşadığı cinsel istismarı kişi ne kadar bastırmaya, unutmaya, yok saymaya çalışsa da fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak kişiye zarar vermektedir (Zara-Page, 2004). Cinsel istismarın uzun süreli etkileri ise kabuslar, travma, anksiyete, disosiyatif bozukluk, stres bozukluğu ve fobiler şeklinde görülebilmektedir (İşeri,2008).

2.2.2 İhmal Türleri

2.2.2.1 Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal çocuğun ebeveynleri, bakıcısı veya ondan sorumlu kişi kim ise o bireyin çocuğun beslenme, sağlık, eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılamaması, önemsememesi ve ihmal etmesidir (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999). Çocuklar fiziksel ihmalin izlerini taşımaktadırlar. temizlik sorunu ile baş edemeyebilir, gelişim bozukluğu gibi sorunlar yaşayabilmektedirler. Örneğin; altı çok uzun süre temizlenmeyen, aksatılan çocukların yetişkinlik dönemlerinde çok fazla dağınık oldukları ve bununla baş edemedikleri saptanmıştır. Fiziksel ihmale maruz kalan çocukların okulda arkadaşları ile problem yaşamaları kızgınlık, öfke, sinir, korku, endişe gibi duyguları da yüksek düzeyde yaşamaktadırlar (Berry ve ark., 2003). Evde sağlıklı koşulların olmaması, çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine göre farklı etki etmektedir. Örneğin; evde küçük bir çocuk var ise iğne, çakmak, bıçak gibi delici veya kesici gibi objelerin çocukların erişemeyeceği yerlerde olması gerekmektedir (Polat, 2007). Bu tür ihmallerin giderilmesi için yoksul veya işsiz ailelere çözüm olabilmesi açısından sosyoekonomik düzeylerinin iyileştirilmeye çalışması önemlidir (Öncü ve ark., 2012).

2.2.2.2 Duygusal İhmal

Duygusal ihmal çocuğun aile içerisinde sevgiden ve ilgiden mahrum bırakılmasıdır. Duygusal ihmal çocuğu takdir etmemek, sevmemek, şefkat göstermemek, beğenmemek, eleştirmek ve sosyal kuralların öğretilmemesi gibi ihmal davranışlarıdır (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999).

Çocukluk çağında şart olan duygusal ihtiyaçlar vardır ve bunlardan çocuğun yoksun bırakılması duygusal ihmali doğurur. Bu ihtiyaçları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Sosyallik: çocukla ilgilenmemek ve onunla vakit geçirmemek
- Güven: çocuğun kendini güvende hissetmemesi çocuğu korumamak ilgilenmemek
- Düzen: çocuk için doğru rol model olunmaması

- Dokunulma: çocuğu sevmemek, dokunmamak, öpmemek, kucaklamamak
- Kendilik değeri: çocuk ile konuşmamak, fikir alışverişi yapmamak, ona kendini bir birey gibi hissettirmemek

Duygusal ihmale maruz kalan çocuklardan kendi sorunlarını kendilerinin çözmeleri beklenir ve yalnız bırakılırlar ve bu çocuklar yetişkinlik dönemlerine geldiklerinde genelde evden kaçma, kendinden emin olamayan özgüvensiz bireyler olurlar (Yaşar ve Akduman, 2007).

2.2.3 Çocukluk Çağı Travmaları İle İlgili Yapılan Çalışmalar

İlgili araştırmalarda istismara maruz kalan çocukların, istismara maruz kalmayan çocuklara oranla daha çok ruhsal sıkıntı yaşadıkları özgüvensiz, başarısız ve kimlik karmaşası yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Müderrişoğlu, 2002).

Colman ve Widom (2004), istismar ve ihmale maruz kalan çocukların yetişkin bireyler oldukları zaman karşı cins ile ilişkileri üzerine bir araştırma yapmışlardır. 1967-1971 tarihleri arasında yaş, cinsiyet, ırk ve aile sınıflandırmalarına göre istismar ve ihmale uğramış çocuklarla, istismar ve ihmale uğramamış çocukları karşılaştırmışlardır. Bu araştırmalarına toplamda 1196 kişi katılmayı kabul etmiştir ve bunlardan 676 tanesi istismar ve ihmale uğramış kişiler, 520 tanesi ise ihmal ve istismara uğramamış kişilerdir. İhmal ve istismara uğramayan 520 kişi kontrol grubu olmuştur ve bu iki grup boylamsal olarak yetişkinlik dönemlerine kadar takip edilmişlerdir. 1989-1995 tarihleri arasında değeriendirmeler yapılmış ve ölçekler kullanılmıştır sonuç olarak istismar ve ihmale uğrayan kişilerin kontrol grubuna göre yetişkinlikteki partnerlerini terk etme oranlarının daha fazla olduğu ve evliliklerindeki duygu davranışların daha olumsuz olduğunu ve işlevsellikte düşüklük gözlenmiştir. Bunlarla birlikte evli olan istismar ve ihmale uğrayan kişilerin kontrol grubuna oranla boşanma yüzdelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Herman ve arkadaşlarının (1989) çocukluk çağı travmalarının kişilik bozukluklarına neden olduğunu düşünmüşlerdir ve bunun üzerine çocukluk çağı travmaları ile sınır kişilik bozukluk arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sınır kişilik bozukluğu, sosyal

ilişkilerde bozukluk, benlik saygısında azalma ve dürtü kontrolünde yetersizlik olarak görülmektedir. Herman ve arkadaşları yaptıkları bu çalışmada sınır kişilik bozukluğu tanısı alan kişilerin yüzde 81'inin mutlaka çocukluğunda herhangi bir travma yaşadıklarını tespit etmişlerdir. (Çelikel,2007).

Çocukluk çağı travmaları ile bipolar bozukluk arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer çalışmada ise bipolar tanısı almış kişilerde çocukluk çağı travması yaşadıklarını saptamışlardır. Ve çocukluk travmalarının fiziksel cinsel istismardan oluştuğunu gözlemişlerdir (Altıntaş, 2008, Leverick, 2002).

Ergenlerdeki psikolojik sorunları ve çocuk istismarı arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada istismara uğramış kız çocuklarının istismara uğramamış kız çocuklarına oranla öfke kontrolü, anksiyete, kızgınlık ve depresyon gibi rahatsızlıkların daha çok görüldüğü gözlenmiştir (Wolfe, 2001).

Çocuk istismarında kız ve erkek çocuklarını karşılaştıran başka bir çalışmada ise istismara uğramış erkek çocukların, istismara uğramış kız çocuklarına oranla 2.5-3 kat içine kapanık, depresif ve stres bozukluğu olduğu saptanmıştır (Wolfe, 2001).

2.3 Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık genel olarak bireyin veya toplumun bozulmaya veya yıkılmaya karşı tedbirli olması, zor bir durum ile karşılaştığında uyum sağlayabilme stratejileri geliştirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Rodin, 2014). Psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan bireylerin algıladıkları stres seviyeleri daha düşüktür ve stres ile daha kolay baş edebilirler. Psikolojik dayanıklılığı düşük olan kişilerde ise algıladıkları stres seviyeleri büyüktür ve stres ile baş etmekte zorluk çekerler.

Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler karşılaştıkları herhangi stresli durumda o stresi kendi yaşamlarının bir kısmı olarak yorumlarken, psikolojik dayanıklılığı düşük kişilerde ise bu durum tam tersidir karşılaştıkları stres karşısında yabancılaşma yaşar ve daha çok stres yapmaya başlarlar (Lopez, Haigh ve Burney, 2004).

Psikolojik dayanıklılık kavramı için üç temel özellikten bahsedebiliriz;

- İlk olarak yaşamında karşılaştığı problemlerle, olumsuzluklarla baş etmesi, kişinin beklenenden dahi iyi yol alıp başarılı olmalarını sağlamaları ve zor hayat

standartlarında büyüdükleri halde şöhreti veya başarıyı kazanmış kişiler olumsuzluklar içinde büyüyen çocukların hayat hikayeleri bu özelliğe aittir.

- İkinci psikolojik dayanıklılık özelliği ise kişinin hayatında karşılaştığı stres anlarında çabuk adapte olup kendilerini toparlamaları ve duruma alışma kabiliyeti göstermeleri. Bunun içerisinde aile içi çatışmalar ve bireylerin ayrılmaları gibi etkenler yer alır.
- Üçüncü psikolojik dayanıklılık özelliği ise; travmalar ile ilgilidir. Yaşadığı herhangi bir travma karşısında kaza, ölüm, cinsel istismar gibi durumlarla baş edebilme kabiliyetini ifade eder (Gürgan,2006).

Psikolojik dayanıklılığın incelenmesi ve araştırılmasındaki iki önemli unsur;

- Birincisi kişinin akıl sağlığını kaybedilmesi halinde geri kazanılması için neler yapılması gerektiğinin bilinmesi ve klinik psikoloji açısından akıl sağlığının korunmasıdır.
- İkincisi ise, stres ve olumsuz olayların nasıl üstesinden gelinebileceğinin ortaya çıkarılması ve iş seçimlerinde çalışmaya uygun istihdamının sağlanmasıdır (Friborg, Barlaug, Martinussen, Rosenvinge ve Hjemdal, 2005).

Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yapılan çalışmaların bazılarının da, bazı kişilerin genetik özelliklerinden dolayı diğer kişilere kıyasla daha güçlü, dayanıklı bir şekil de dünyaya geldiklerini savunmaktadırlar (Block ve Block 1980). Stresin olumsuz yönlerini azaltmada ve uyum sürecini desteklemede psikolojik dayanıklılık bir kişilik özelliği olarak kabul edilmektedir (Jacelon 1997). Fakat bu alan da yapılmış çalışmalar psikolojik dayanıklılığın daha sonradan öğrenme yolu ile kişilik özelliği olarak ortaya çıktığını savunmuşlardır (Beardslee ve Podorefsky 1998).

Yıldırım koç (2014) 'da psikolojik dayanıklılığın temel yapısı ailesel, çevresel ve bireysel risk faktörleri üç ayrı faktörde ele almıştır;

- Anne veya babanın ölmüş, boşanmış veya terk etmesi, problemlili aile bağları, aile içindeki şiddet ve aile içinde psikolojik sorunların varlığı ailesel risk faktörlerini oluşturmaktadır.

- İstismar veya ihmale uğrama, aile içinde ekonomik düzeyin yetersizliği, doğal afet gibi durumlara maruz kalınması ise çevresel risk faktörlerini oluşturmaktadır.
- Madde kullanımı, özgüvensizlik, zeka problemi, başa çıkma mekanizmalarının yetersizliği ise bireysel risk faktörlerini oluşturmaktadır.

2.4 Bilişsel Esneklik

Bilişsel esneklik farklı düşünce ve bakış açılarına sahip olma yeteneği, bir probleme birden fazla çözüm bulabilme yeteneği veya o problemi kontrol altına alıp onunla baş edebilme yeteneği ve insanların davranış ve duygularını olayları algılayış biçimleri olarak tanımlanabilir (Kolburan vd., 2019).

Bilişsel esneklik seviyesinin, bilişlerin aynı veya zıt olma noktasında önemli ölçüde belirleyici olduğu söylenebilir. Bilişsel esneklikte amaç en doğruyu görmek değil, seçim yapmadan önce bütün durumları değerlendirmek olduğu ifade edilmiştir (Martin ve Anderson, 1998; 2009:143).

Bilişsel esnekliği yüksek kişilerin ikili ilişkilerde daha yapıcı ve pozitifler, empati kurma becerileri fazladır (Kömür, 2018). Başka kişilerden kolaylıkla yardım isteyebilir ve farklı iletişim yollarını deneyebilirler (Martin ve Rubin, 1995). Belli bir konuya iyi odaklanırlar, çözüm odaklı düşünebilirler, farklılıklara yeniliklere açıktırlar, davranışlarını değiştirmeye hazırlardır ve kendi etkin davranabilme becerilerine güvenirlere (Martin ve Anderson, 1998).

Bilişsel esnekliği düşük kişilerin durumları, olasılıkları doğru değerlendiremezler ve hatalı inançlara sahip olabilirler ve bu hatalı inançlar sorunların çözülmesini engelleyebilmektedir (Kömür, 2018). Bilişsel esnekliği düşük birey, genel bir düşünce yapısına göre hareket eder, odaklanma problemi yaşar, farklılıklara ve yeniliklere ya tamamen kapalıdır ya da çok zor kabul edebilmektedir (Jonassen ve Grabowski, 1993:105-112).

Birey herhangi bir durum karşısında başka davranış seçenekleri olduğunun farkında olsa ve esnek olma konusunda istekli de olsa, istenilen davranışı gösterebilmesi için öz güvenin olduğuna önce kendisinin inanması gerekir. Bu sebepten öz yeterlilik bilişsel esnekliğin önemli bir parçası durumundadır (Martin ve Anderson, 2001).

Bandura'ya (1982) göre kişiler çok fazla bilgiyi işlemekte tartmakta ve birleştirmektedirler. Bundan sonraki aşamada ise çabalarını ve davranışlarını da bunlara uygun olacak şekilde düzenlemektedirler. Bu kısımda birey başarılı olacağına inanmalıdır. Kişiler bilişsel esnekliklerini yalnızca bir zaman veya bir durum için değil bütün problemleri çözerken yaratıcılık ve iletişim gerektiren her anda yerine getirmek durumundadırlar (Martin, Anderson ve Thweatt, 1998).

Dennis ve Vander Wal (2010)' göre bilişsel esnekliğin üç temel bileşeni;

1. Zorlayıcı durumları kontrol edebilir olarak algılamak.
2. Karşılaşılan durumlarda farklı bakış açıları geliştirebilme.
3. Problemler karşısında farklı çözüm yolları bulabilme yeteneği olarak belirtmiştir.

Canes ve arkadaşlarına (2003) göre davranışları bilişsel esneklik olarak değerlendirilebilmesi için illaki başarılı sonuçlara gerek yoktur. Davranışların bilişsel esneklik olarak değerlendirilebilmesi için kişinin bu deneyimi bir öğrenme sürecinin

parçası haline getiriyor olması problemin çözüm yollarını ararken bilişsel işleme stratejilerini sürece adapte edebilmesi ve adaptasyon sürecinin beklenmedik durum karşısında çözüme yönelik eyleme geçilmesinden bir süre sonra gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada çocukluk çağı travmalarının psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin saptanması amacı ile ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya anlık var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan, herhangi bir değişiklik yapmaktan kaçınan, yaklaşımdır.

İlişkisel tarama modelinin iki veya ikiden daha fazla değişkenin arasında birlikte farklılığını veya oranını saptamayı hedefleyen bir çalışma modelidir. İlişkisel tarama modeli korelasyon, çözümleme ve karşılaştırmak şeklinde yapılabilir.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2020 Türkiye Cumhuriyeti'nde Van ili bulunan 21- 60 yaş aralığındaki bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada 50 kadın 50 erkek olmak üzere toplamda 100 bireyden veriler toplanmıştır. Bireyler basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile rastgele seçilmiştir. Her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı verilerek (seçilen birim seçilme olasılığının değişmemesi için havuza geri konularak) seçilen birimlerin örnekleme alındığı yönteme basit seçkisiz örnekleme adı verilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016).

Tablo 1. Katılımcıların sosyo,demografik özelliklerine göre dağılımını (N=100)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş grubu		
25 yaş ve altı	23	23,0
26-30 yaş	34	34,0
31 yaş ve üstü	43	43,0
Cinsiyet		
Kadın	50	50,0
Erkek	50	50,0
Çalışma durumu		
Çalışan	57	57,0
Çalışmıyor	43	43,0
Eğitim durumu		
İlköğretim	15	15,0
Ortaöğretim	24	24,0
Lisans	61	61,0
Medeni hal		
Hiç evlenmemiş	39	39,0
Evli	55	55,0
Boşanmış	6	6,0

Bebeklik/Çocukluk döneminde		
bakımı üstlenen kişi		
Anne	84	84,0
Baba	6	6,0
Anneanne-Babaanne	4	4,0
Bakıcı	6	6,0
Travma		
Cinsel istismar	10	10,0
Deprem	3	3,0
Duygusal istismar	21	21,0
Fiziksel istismar	22	22,0
Fobi	10	10,0
Kaza	25	25,0
Yakın kaybı	9	9,0
Çocukluk döneminde aile bireylerinde		
psikiyatrik bozukluğa tanık olma		
Olan	28	28,0
Olmayan	72	72,0
Çocukluk döneminde aile bireylerinde		
fiziksel hastalığa tanık olma		
Olan	24	24,0
Olmayan	76	76,0

* $p < 0,05$

Araştırma kapsamına alınan bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılım Tablo 1.'de gösterilmiştir. Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların %23,0'ünün 25 yaş ve altı, %34,0'ünün 26-30 yaş, %43,0'ünün ise 31 yaşın ve üstün yaş grubunda olduğu, %50,0'nin kadın ve %50,0'sini erkek olduğu, %57,0'inin çalıştığı, %15,0'inin ilköğretim, %24,0'ünün ortaöğretim, %61,0'inin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %39,0'unun hiç evlenmemiş olduğu, %55,0'inin ise evli olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların %84,0'ünün bebeklik/çocukluk dönemine annesi tarafından bakım gördüğü, %10,0'unun cinsel istismara, %21,0'inin duygusal istismara, %22,0'sinin fiziksel istismara maruz kaldığı, %10,0'unun fobisinin olduğu, %25,0'inin kaza geçirdiği ve %9,0'unun yakınına kaybettiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %28,0'inin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa, %24,0'ünün fiziksel hastalığa tanık olduğu saptanmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Çalışmaya katılan kişilerin cinsiyeti, yaşları, eğitim düzeyleri, medeni durumları, travma yaşamış olma durumları, yaşanan travmanın alanı gibi tanım veya bilgileri elde edilmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ekte verilmiştir.

3.3.2. Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Psikolojik Dayanıklılık ölçeğini (Resilience Scale For Adults) Friborg ile arkadaşları (2003) geliştirilmiş ve ruhsal sağlığın tekrar kazanılması ve sürdürülmesinde temel koruyucu faktörlerin neler olduğunu ölçmek amacı ile geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek Türkçeye 2011 yılın da Nejat Basım ve Fatih Çetin tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, kendilik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar olmak üzere 6 alt ölçekten ve toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Kendilik algısı alt ölçeği bireyin kendisini ve kim olduğunu algılamasına yönelik düşünceleri ifade eder öz farkındalık ile ilişkilidir. Gelecek algısı alt ölçeği bireyin geleceğe yönelik düşüncelerini içermektedir. Yapısal stil alt ölçeği bireyin kendine olma

güvenini güçlü yanları ve öz disiplini doğrultusundaki algılarını ölçer. Sosyal yeterlilik alt ölçeği kişinin çevresinden gördüğü desteği ölçer. Aile uyumu alt ölçeği kişinin ailesinden aldığı destek algısını ve ailesi ile uyum veya uyumsuzluğunu ölçer. Ve sosyal kaynaklar alt ölçeği ise bireyin sosyal ilişkilerinin güç veya güçsüzlüğünü gösterir (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015). Ölçeğin Cronbach alfa kat sayısı 0,86, alt boyutların Cronbach alfa kat sayısının ise 0,66 ile 0,81 olarak belirlenmiştir. Alt boyutların güvenirliklerinin ise 0,68 ve 0,81 aralığında farklılaştığı saptanmıştır (Friborg ve ark. 2005).

3.3.3 Bilişsel Esneklik Envanteri

Dennis ve Vander Waltarafından geliştirilen bir ölçektir. Bilişsel Esneklik Envanteri (Cognitive Flexibility Inventory) Kişilerin zor durumlarda alternatif, uyumlu, uygun, dengeli düşünceler üretebilme becerisini ölçmek üzere hazırlanmıştır. 20 maddeden oluşmuş olup ve iki alt ölçeğe sahiptir. Alternatifler alt ölçeğinin ilk ve son ölçümdeki Cronbach alfa değeri 0.91'dir. Kontrol alt ölçeğinin Cronbach alfa değerleri ise ilk ölçümde 0.86, son ölçümde 0.84'tür. Bu ölçek literatürde pek net olarak tanımlanamayan 'bilişsel esneklik' kavramını netleştirmek ve netleştirilen kavram üzerinden ölçüm almak için geliştirilmiştir. Ölçekten alınan puan arttıkça bilişsel esnekliğin de arttığı düşünülür. Ölçeği Türkçeye 2012 yılın da Gülüm ve Dağ tarafından uyarlanmış olup, Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak belirlenmiştir BEE5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçekten toplam bilişsel esneklik puanı alternatifler alt boyutu puanı ve kontrol alt boyutu puanı olmak üzere üç farklı türde puan alınabilmektedir. Puanların yükselmesi bilişsel esnekliğinde yüksek olduğunu göstermektedir. Bilişsel esnekliği yüksek olan bireyin içten denetimli depresif düzeyi daha düşük ve olaylara farklı açıdan bakabilmektedir. (Dennis, Vander 2010).

3.3.4 Çocukluk Çağı Travma Ölçeği

Bernstein ve ark. tarafından geliştirilen bu değerlendirme aracı üç tanesi travmanın minimize edilmesini ölçen maddeler olmak üzere toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçek ile çocukluk çağı cinsel, fiziksel, emosyonel (duygusal) istismarı ve emosyonel ve fiziksel ihmali konu alan beş alt puan ile bunların birleşiminden oluşan toplam puan elde edilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,93 alt ölçeklerin Cronbach

alfa katsayıları ise 0,30 un üzerinde olduğu tespit edilmiştir. iki hafta aralık ile yapılan test-tekrar-test korelasyon katsayısı ise 0,90 olduğu bulunmuştur. Alt ölçeklerin korelasyon kat sayıları ise, fiziksel istismarı 0,90 cinsel istismar 0,73 fiziksel ihmal 0,77 ve minimazasyon için 0, 71 olduğu bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2012 yılında Şar ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Bu çalışmanın bulguları ile cinsel ve fiziksel istismar için 5 puanın aşılmasının, yani sorulardan herhangi birine en alt düzeyde de olsa evet yanıt verilmesinin pozitif bildirim olarak sayılması gerektiğini önerilmektedir. Fiziksel ihmal ve duygusal istismar için bu sınırın 7 puan, duygusal ihmal için ise 12 puan düzeyine çekilebileceği söylenmektedir. Toplam puan için bu sınırın 35 dolayında olabileceği önerilmiştir. (şar, 2012).

3.4 Verilerin Toplanması

Kullanılacak ölçekler arasında, sosyo-demografik bilgi formu, aydınlatılmış onam, katılımcı bilgilendirme formu, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Bilişsel Esneklik envanteri ve çocukluk çağı travma ölçeği ve bu ölçeklerin güvenilirlik ve geçerliliğine ait bilgilere sunulmuştur.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi programı olarak Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 kullanılmıştır. Katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterine verdikleri yanıtlara dair Cronbach alfa katsayıları sırayla 0,835, 0,702 ve 0,765 bulunmuştur.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri frekans analiziyle belirlenmiş olup, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri puanları tanımlayıcı istatistiklerle gösterilmiştir.

Katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri sonuçlarının normal dağılıma uyma durumu Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testiyle araştırılmış ve bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların ölçekler puanlarına ilişkin Shapiro-Wilk testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Yapısal Stil	0,09	100	0,04*	0,98	100	0,14
Gelecek Algısı	0,08	100	0,10	0,98	100	0,16
Aile uyumu	0,09	100	0,04*	0,96	100	0,00*
Kendilik algısı	0,11	100	0,00*	0,95	100	0,00*
Sosyal yeterlilik	0,09	100	0,07*	0,99	100	0,49
Sosyal kaynaklar	0,08	100	0,13	0,98	100	0,09
Yetişkinler için Psik. Day. Ölçeği	0,15	100	0,00*	0,93	100	0,00*
Duygusal İstismar	0,13	100	0,00*	0,97	100	0,02*
Fiziksel İstismar	0,15	100	0,00*	0,95	100	0,00*
Fiziksel İhmal	0,07	100	0,20	0,98	100	0,15
Duygusal İhmal	0,11	100	0,00*	0,98	100	0,14
Cinsel İstismar	0,21	100	0,00*	0,93	100	0,00*
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	0,05	100	0,20	1,00	100	0,99
Alternatifler	0,10	100	0,01*	0,95	100	0,00*
Kontrol	0,06	100	0,20	0,99	100	0,39
Bilişsel Esneklik Envanteri	0,08	100	0,14	0,98	100	0,20

* $p < 0,05$

Görüleceği üzere katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri puanlarının bazılarının normal dağılıma uyduğu belirlenmiş ve ancak örneklem sayıları göz önünde bulundurulduğunda araştırmada nonparametrik hipotez testlerinin kullanılması uygun görülmüştür.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre YPDÖ, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında; 2 gruplu karşılaştırmalarda Mann- Whitney U testi, 3 ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri puanları arasındaki ilişkiler Spearman testiyle belirlenmiştir. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmalarıanketi puanlarının YPDÖ ve Bilişsel Esneklik envanteri puanlarının yordama durumu çok değişkenli doğrusal regresyon analiziyle tespit edilmiştir.

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği: Friborg ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş ve ruhsal sağlığın tekrar kazanılması ve sürdürülmesinde temel koruyucu faktörlerin neler olduğunu ölçmek amacı ile geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek Türkçeye Nejat Basım ve Fatih Çetin tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, kendilik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar olmak üzere 6 alt ölçekten ve toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Kendilik algısı alt ölçeği bireyin kendisini ve kim olduğunu algılamasına yönelik düşünceleri ifade eder öz farkındalık ile ilişkilidir. Gelecek algısı alt ölçeği bireyin geleceğe yönelik düşüncelerini içermektedir. Yapısal stil alt ölçeği bireyin kendine olma güvenini güçlü yanları ve öz disiplini doğrultusundaki algılarını ölçer. Sosyal yeterlilik alt ölçeği kişinin çevresinden gördüğü desteği ölçer. Aile uyumu alt ölçeği kişinin ailesinden aldığı destek algısını ve ailesi ile uyum veya uyumsuzluğunu ölçer. Ve sosyal kaynaklar alt ölçeği ise bireyin sosyal ilişkilerinin güç veya güçsüzlüğünü gösterir (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015). Ölçeğin Cronbach alfa kat sayısı 0,86, alt boyutların Cronbach alfa kat sayısının ise 0,66 ile 0,81 olarak belirlenmiştir. Alt boyutların test tekrar test güvenilirliklerinin ise 0-68 ve 0-81 aralığında farklılaştığı tespit edilmiştir (Friborg ve ark. 2005). Bilişsel Esneklik Envanteri :Dennis ve Vander Wal tarafından geliştirilen bir ölçektir. Kişilerin zor durumlarda da alternatif, uyumlu, uygun, dengeli düşünceler üretebilme becerisini ölçmek üzere hazırlanmıştır. 20 maddeden oluşmuş olup ve iki alt ölçeğe sahiptir. Alternatifler alt ölçeğinin ilk ve son ölçümdeki Cronbach alfa değeri 0.91'dir. Kontrol alt ölçeğinin Cronbach alfa değerleri ise ilk ölçümde 0.86, son ölçümde 0.84'tür. Bu ölçek literatürde peknet

olarak tanımlanamayan ‘bilişsel esneklik’ kavramını netleştirmek ve netleştirilen kavram üzerinden ölçüm almak için geliştirilmiştir. Ölçekten alınan puan arttıkça bilişsel esnekliğin de arttığı düşünülür. Türkçeye Gülüm ve Dağ tarafından uyarlanmış olup, Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak belirlenmiştir BEE 5’li likert tipinde bir ölçektir. Ölçekten toplam bilişsel esneklik puanı alternatifler alt boyutu puanı ve control alt boyutu puanı olmak üzere üç farklı türde puan alınabilmektedir. Puanların yükselmesi bilişsel esnekliğinde yüksek olduğunu göstermektedir. Bilişsel esnekliği yüksek olan bireyin içten denetimli depresif düzeyi daha düşük ve olaylara farklı açıdan bakabilmektedir. (Dennis, Vander 2010). Çocukluk çağı travma ölçeği: Bernstein ve ark. tarafından geliştirilen bu değerlendirme aracı üç tanesi travmanın minimizasyonunu ölçen maddeler olmak üzere toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçek ile çocukluk çağı cinsel, fiziksel, emosyonel (duygusal) istismarı ve emosyonel ve fiziksel ihmalini konu alan beş alt puan ile bunların birleşiminden oluşan toplam puan elde edilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,93 alt ölçeklerin Cronbach alfa katsayıları ise 0,30 un üzerinde olduğu saptanmıştır. İki hafta ara ile yapılan test tekrar test korelasyon katsayısı ise 0-90 olduğu bulunmuştur. Alt ölçeklerin korelasyon kat sayıları ise fiziksel istismar 0,90 cinsel istismar 0,73 fiziksel ihmal için 0,77 ile minimazasyon için ise 0-71 olduğu bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması 2012 yılında Şar ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Bu çalışmanın bulguları ile cinsel ve fiziksel istismar için 5 puanın aşılmasının, yani sorulardan herhangi birine en alt düzeyde de olsa evet yanıtı verilmesinin pozitif bildirim olarak sayılması gerektiğini önerilmektedir. Fiziksel ihmal ve duygusal istismar için bu sınırın 7 puan, duygusal ihmal için ise 12 puan düzeyine çekilebileceği söylenmektedir. Toplam puan için bu sınırın 35 dolayında olabileceği önerilmiştir. (şar, 2012).

4. BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 3 Katılımcıların YPDÖ, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanlar (N=100)

	n	\bar{x}	s	Min	Max
Yapısal Stil	100	12,73	3,53	5	20
Gelecek Algısı	100	13,07	3,61	4	20
Aile uyumu	100	18,77	5,06	8	30
Kendilik algısı	100	19,91	4,57	12	30
Sosyal yeterlilik	100	19,19	4,91	6	30
Sosyal kaynaklar	100	22,29	4,08	15	32
Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	100	105,96	18,83	67	156
Duygusal İstismar	100	14,04	2,56	6	21
Fiziksel İstismar	100	15,46	2,55	10	23
Fiziksel İhmal	100	16,17	3,18	9	23
Duygusal İhmal	100	14,69	3,18	6	21
Cinsel İstismar	100	13,56	2,68	5	20
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	100	72,27	7,97	52	96
Alternatifler	100	41,90	11,68	21	65
Kontrol	100	22,15	4,82	8	32
Bilişsel Esneklik	100	64,05	12,20	39	94

Envanteri

* $p < 0,05$

Tablo 3. 'de katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanlara dair betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinde buluna yapısal stilden $\bar{x}=12,73\pm3,53$ puan, gelecek algısında $\bar{x}=13,07\pm3,61$ puan, aile uyumundan $\bar{x}=18,77\pm5,06$ puan, kendilik algısından

$\bar{x}=19,91\pm4,57$ puan, sosyal yeterlilikten $\bar{x}=19,19\pm4,91$ puan, sosyal kaynaklardan

$\bar{x}=22,29\pm4,08$ puan aldıkları belirlenmiştir. Çalışmaya katılan bireyler Yetişkinler için PD Ölçeği genelinden $\bar{x}=105,96\pm18,83$ puan almıştır.

Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde,duygusal istismardan $\bar{x}=14,04\pm2,56$ puan, fiziksel istismardan

$\bar{x}=15,46\pm2,55$ puan, fiziksel ihmalden $\bar{x}=16,17\pm3,18$ puan, duygusal ihmalden

$\bar{x}=14,69\pm3,18$ puan ve cinsel istismardan $\bar{x}=13,56\pm2,68$ puan aldıkları

etspedilmiştir. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genelinden aldıkları puan ortalaması $\bar{x}=72,27\pm7,97$ bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden

$\bar{x}=64,05\pm12,20$ puan almış olup, ölçekte olan alternatifler alt boyutundan

$\bar{x}=41,90\pm11,68$ puan ve kontrol alt boyutundan $\bar{x}=22,15\pm4,82$ puan almıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar (N=100)

		Yapısal Stil	Gelecek Algısı	Aile uyumu	Kendilik algısı	Sosyal yeterlilik	Sosyal kaynaklar	YPDÖ	Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	ÇÇTÖ	Alternatifler	Kontrol	Bilişsel Esn.	Env.
Yapısal Stil	rho	1	0,442*	0,425*	0,371*	0,402*	0,381*	0,708*	0,017	0,065	0,096	0,135	-0,040	0,230*	0,193	0,002	0,216*	
Gelecek Algısı	rho		1	0,420*	0,296*	0,246*	0,475*	0,629*	-0,196	0,223*	0,263*	0,133	0,078	0,313*	0,174	-0,032	0,165	
Aile uyumu	rho			1	0,572*	0,345*	0,432*	0,732*	-0,208*	0,272*	0,292*	0,235*	-0,102	0,293*	0,364*	0,097	0,384*	
Kendilik algısı	rho				1	0,398*	0,455*	0,731*	-0,084	0,100	0,415*	0,231*	0,075	0,296*	0,492*	0,103	0,506*	
Sosyal yeterlilik	rho					1	0,303*	0,621*	-0,227*	0,052	0,153	0,127	-0,056	0,172	0,333*	0,091	0,333*	
Sosyal kaynaklar	rho						1	0,669*	-0,120	0,016	0,285*	0,068	-0,036	0,214*	0,399*	0,052	0,401*	
YPDÖ	rho							1	-0,194	0,170	0,333*	0,210*	-0,006	0,332*	0,442*	0,087	0,460*	
Duygusal İstismar	rho								1	-0,150	-0,171	-0,286*	0,212*	0,085	-0,179	-0,056	-0,182	

Fiziksel İstismar	rho	1	0,273	0,180	0,006	0,486*	-0,035	0,174	0,019
Fiziksel İhmal	rho		1	0,518*	0,078	0,688*	0,431*	0,134	0,462*
Duygusal İhmal	rho			1	-0,099	0,620*	0,160	0,067	0,175
Cinsel İstismar	rho				1	0,313*	-0,069	0,120	-0,027
ÇÇTÖ	rho					1	0,209*	0,099	0,222*
Alternatifler	rho						1	-0,042	0,933*
Kontrol	rho							1	0,287*
Bilişsel Esn. Env.	rho								1

* $p < 0,05$

Tablo 4.'de katılımcıların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlara ilişkin Spearman testi bulguları verilmiştir.

Katılımcıların Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ve ölçekteki aile uyumu, yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı ve sosyal kaynaklar alt boyutundan alınan puanlar ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden çıkan sonuçlar arasında istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönde korelasyonlar bulunmuştur ($p<0,05$). Kişilerin ÇÇT anketinden alınan puanlar yükseldikçe YPDÖ puanları da artmaktadır.

Katılımcıların Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve alternatifler alt boyutundan aldıkları puanlar ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönde korelasyonların olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Katılımcıların ÇÇT Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça, Bilişsel Esneklik Envanteri puanları da artmaktadır.

Katılımcıların YPDÖ geneli ile ölçekteki kendilik algısı, aile uyumu, yapısal stil, sosyal yeterliliğin ve sosyal kaynaklar alt boyutlarında alınan puanların ile Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden alınan puanlar arasında pozitif ve istatistik açıdan anlamlı korelasyonlar olduğu belirlenmiştir($p<0,05$).

Çalışmaya katılan kişilerin YPDÖ geneli ile ölçekteki aile uyumunun, kendilik algısının, yapısal stilin, sosyal yeterliliğin ve sosyal kaynakların alt boyutlarında alınan puanlar yükseldikçe, Bilişsel Esneklik Envanteri geneli aldıkları puanlar da artış göstermektedir.

Tablo 5. Katılımcıların yaş grubuna göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırılması (N=100)

	Yaşgrubu	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Yapısal Stil	25 yaşvealtı	23	12,65	2,82	13,00	50,30	0,013	0,994	
	26-30 yaş	34	12,62	3,44	12,50	50,16			
	31 yaş ve üstü	43	12,86	3,99	12,00	50,87			
Gelecek Algısı	25 yaşvealtı	23	13,35	2,57	14,00	52,65	2,034	0,362	
	26-30 yaş	34	12,41	3,65	12,50	44,79			
	31 yaş ve üstü	43	13,44	4,04	13,00	53,86			
Aile uyumu	25 yaşvealtı	23	19,09	4,00	18,00	54,00	1,677	0,432	
	26-30 yaş	34	17,74	4,61	17,00	45,32			
	31 yaş ve üstü	43	19,42	5,82	19,00	52,72			
Kendilik algısı	25 yaşvealtı	23	20,35	4,68	19,00	53,07	0,943	0,624	
	26-30 yaş	34	19,18	4,40	18,50	46,62			
	31 yaş ve üstü	43	20,26	4,69	21,00	52,20			
Sosyal yeterlilik	25 yaşvealtı	23	18,61	4,88	18,00	48,59	0,145	0,930	
	26-30 yaş	34	19,26	4,51	19,50	51,51			
	31 yaş ve üstü	43	19,44	5,30	18,00	50,72			
Sosyal kaynaklar	25 yaşvealtı	23	22,57	3,07	22,00	52,93	2,967	0,227	
	26-30 yaş	34	21,41	4,47	21,50	43,62			
	31 yaş ve üstü	43	22,84	4,19	23,00	54,64			
Yetişkinler için	25 yaş ve altı	23	106,61	15,20	103,00	54,20	2,698	0,260	
	26-30 yaş	34	102,62	17,08	96,50	43,87			
	31 yaş ve üstü	43	108,26	21,69	104,00	53,77			
Duygusal İstismar	25 yaşvealtı	23	14,17	2,52	13,00	49,78	0,083	0,959	
	26-30 yaş	34	13,97	2,66	14,00	51,65			
	31 yaş ve üstü	43	14,02	2,57	14,00	49,98			
Fiziksel İstismar	25 yaşvealtı	23	15,30	1,99	16,00	50,98	0,220	0,896	
	26-30 yaş	34	15,74	3,16	16,00	52,04			
	31 yaş ve üstü	43	15,33	2,31	15,00	49,02			
Fiziksel İhmal	25 yaşvealtı	23	17,39	3,09	18,00	61,46	4,501	0,105	
	26-30 yaş	34	15,59	3,58	16,00	45,57			
	31 yaş ve üstü	43	15,98	2,76	16,00	48,53			
Duygusal İhmal	25 yaşvealtı	23	14,65	2,98	15,00	49,72	0,402	0,818	
	26-30 yaş	34	14,88	3,13	16,00	53,01			
	31 yaş ve üstü	43	14,56	3,38	14,00	48,93			
Cinsel İstismar	25 yaşvealtı	23	14,26	2,99	13,00	56,61	1,474	0,479	
	26-30 yaş	34	13,18	3,03	13,00	49,56			
	31 yaş ve üstü	43	13,49	2,16	13,00	47,98			
Çocukluk Çağı	25 yaş ve altı	23	74,09	8,14	73,00	55,93	1,668	0,434	
	26-30 yaş	34	72,41	8,23	73,00	51,79			
	31 yaş ve üstü	43	71,19	7,68	72,00	46,57			
Alternatifler	25 yaş ve altı	23	46,65	11,16	49,00	62,78	6,345	0,042*	1-2
	26-30 yaş	34	39,0	11,63	35,00	43,15			
	31 yaş ve üstü	43	41,65	11,63	41,00	49,74			
Kontrol	25 yaş ve altı	23	21,65	4,13	21,00	47,70	4,178	0,124	
	26-30 yaş	34	23,41	5,55	24,00	58,66			
Bilişsel	31 yaş ve üstü	43	21,42	4,44	22,00	45,55			
	25 yaş ve altı	23	68,30	11,21	68,00	60,83	3,874	0,144	
	26-30 yaş	34	62,41	11,33	62,00	46,32			
	31 yaş ve üstü	43	63,07	13,08	63,00	48,28			

* $p < 0,05$

Tablo 5.'te Kişilerin yaş grubuna göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden alınan puanların dair uygulanan kruskal-wallis H test sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5'e bakıldığında katılımcıların yaş grubuna göre YPDÖ genelinden ve gelecek algısının, yapısal stilin, aile uyumunun, kendilik algısının, sosyal yeterliliğin ve alt boyutlarından alınan puanların farkının istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Çalışmaya katılan kişilerin yaş grubuna göre ÇÇTÖ geneli ile ölçekte Olan fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal ile cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Çalışmaya katılan kişilerin yaş gruplarına göre Bilişsel Esneklik Envanteri tümünden ve kontrol ve alternatifler alt boyutundan alınan puan arasında istatistik bakımdan anlamlı farklar bulunmadığı saptanmıştır($p>0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların cinsiyetine göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırılma (N=100)

	Cinsiyet	n	\bar{x}	M	SO	Z	p
YapısalStil	Kadın	50	12,30	3,62	12,00	47,30	-1,108 0,268
	Erkek	50	13,16	3,42	13,00	53,70	
GelecekAlgısı	Kadın	50	12,90	3,52	13,50	50,44	-0,021 0,983
	Erkek	50	13,24	3,73	12,00	50,56	
Aile uyumu	Kadın	50	17,86	4,50	18,00	46,08	-1,527 0,127
	Erkek	50	19,68	5,46	18,50	54,92	
Kendilik algısı	Kadın	50	18,78	3,51	18,00	43,90	-2,283 0,022*
	Erkek	50	21,04	5,23	21,00	57,10	
Sosyal yeterlilik	Kadın	50	19,70	4,94	19,50	53,29	-0,964 0,335
	Erkek	50	18,68	4,88	18,00	47,71	
Sosyal kaygılar	Kadın	50	22,26	3,88	22,00	50,54	-0,014 0,989
	Erkek	50	22,32	4,30	22,00	50,46	
Yetişkinler için	Kadın	50	103,80	16,57	102,00	48,14	-0,814 0,416
Psikolojik	Erkek	50	108,12	20,78	102,00	52,86	
Dayanıklılık Ölçeği							
Duygusalİstismar	Kadın	50	14,48	2,60	15,00	55,98	-1,913 0,056
	Erkek	50	13,60	2,47	13,00	45,02	
Fiziksel İstismar	Kadın	50	15,02	2,59	15,00	44,82	-1,983 0,047*
	Erkek	50	15,02	2,59	15,00	44,82	

	Erkek	50	15,90	2,45	16,00	56,18	
Fiziksel İhmal	Kadın	50	15,44	2,80	16,00	43,73	0,019*
	Erkek	50	16,90	3,39	17,50	57,27	
Duygusal İhmal	Kadın	50	14,24	3,39	14,00	46,44	0,159
	Erkek	50	15,14	2,91	16,00	54,56	
Cinsel İstismar	Kadın	50	14,04	2,51	13,50	55,37	0,083
	Erkek	50	13,08	2,79	13,00	45,63	
Çocukluk Çağı	Kadın	50	71,40	7,09	71,00	47,00	0,227
Travmaları Ölçeği	Erkek	50	73,14	8,76	73,00	54,00	
Alternatifler	Kadın	50	39,34	10,37	37,50	44,84	0,051
	Erkek	50	44,46	12,43	45,00	56,16	
Kontrol	Kadın	50	21,58	4,33	22,00	46,63	0,181
	Erkek	50	22,72	5,25	23,00	54,37	
Bilişsel Esneklik	Kadın	50	60,92	10,38	60,50	43,13	0,011*
Envanteri	Erkek	50	67,18	13,15	67,50	57,87	

* $p < 0,05$

Katılımcıların cinsiyetine göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden alınan puanların karşılaştırılmasına dair uygulanan Mann-Whitney U testi neticesinde Tablo 6.'de gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan kişilerin cinsiyetine göre YPDÖ geneli ile ölçekteki aile uyumu, yapısal stil, sosyal yeterlilik, gelecek algısı alt boyutlarında alınan puan arasında istatistik bakımdan anlamlı farkların olmadığı belirlenmiştir($p > 0,05$).

Çalışmaya katılan erkek ve kadınların ölçekte bulunan kendilik algısı alt boyutlarında alınan puanların arasında istatistik açıdan anlamlı fark olduğu ve kadınların kendilik algısı puanlarının erkeklere göre düşük olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Kadın ile erkek bireylerin ÇÇT Ölçeği geneli ile ölçekte var alan duygusal ihmal, duygusal istismar ve cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların arasındaki farkların istatistik açıdan anlamlı bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Kişilerin cinsiyetine göre fiziksel ihmal ile fiziksel istismar alt boyutlarında alınan puanlar arasında farkın istatistik açıdan anlamlı olduğu belirlenmiş ve erkek katılımcıların fiziksel istismar ve fiziksel ihmal puanları kadınlara göre yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetine göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden alınan puanlar arasında farkın istatistik açıdan anlamlı ($p<0,05$), alternatifler ve kontrol alt boyutlarında alınan puan arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Erkeklerin Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden aldıkları puanlar, kadın katılımcılara göre yüksektir.

Tablo 7. Katılımcıların çalışma durumuna göre YPDÖ, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanları karşılaştırılma (N=100)

	Çalışma durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Yapısal Stil	Çalışan	57	12,93	3,64	13,00	52,23	-0,689	0,491
	Çalışmıyor	43	12,47	3,40	12,00	48,21		
Gelecek Algısı	Çalışan	57	13,14	3,68	13,00	51,01	-0,203	0,839
	Çalışmıyor	43	12,98	3,57	13,00	49,83		
Aile uyumu	Çalışan	57	18,91	5,32	18,00	51,15	-0,258	0,796
	Çalışmıyor	43	18,58	4,75	19,00	49,64		
Kendilik algısı	Çalışan	57	19,95	4,92	19,00	50,18	-0,129	0,897
	Çalışmıyor	43	19,86	4,13	19,00	50,93		
Sosyal yeterlilik	Çalışan	57	19,21	4,54	18,00	50,27	-0,091	0,928
	Çalışmıyor	43	19,16	5,42	19,00	50,80		
Sosyal kaynaklar	Çalışan	57	22,21	4,22	22,00	49,80	-0,279	0,780
	Çalışmıyor	43	22,40	3,92	23,00	51,43		
Yetişkinler için	Çalışan	57	106,35	19,61	99,00	50,40		
Psikolojik								
Dayanıklılık							-0,038	0,969
Ölçeği	Çalışmıyor	43	105,44	17,95	103,00	50,63		
Duygusal İstismar	Çalışan	57	13,88	2,55	14,00	49,02	-0,596	0,551
	Çalışmıyor	43	14,26	2,59	14,00	52,47		
Fiziksel İstismar	Çalışan	57	15,68	2,59	16,00	52,18	-0,674	0,501
	Çalışmıyor	43	15,16	2,49	16,00	48,28		

Fiziksel İhmal	Çalışan	57	16,16	3,35	17,00	50,58	0,975
	Çalışmıyor	43	16,19	2,97	16,00	50,40	
Duygusal İhmal	Çalışan	57	14,77	3,22	15,00	51,80	0,604
	Çalışmıyor	43	14,58	3,15	14,00	48,78	
Cinsel İstismar	Çalışan	57	13,65	2,92	13,00	52,51	0,410
	Çalışmıyor	43	13,44	2,35	13,00	47,84	
Çocukluk Çağı	Çalışan	57	72,65	8,33	73,00	51,96	
Travmaları						-0,579	0,563
Ölçeği	Çalışmıyor	43	71,77	7,55	71,00	48,57	
Alternatifler	Çalışan	57	41,86	12,22	39,00	50,25	0,922
	Çalışmıyor	43	41,95	11,07	42,00	50,83	
Kontrol	Çalışan	57	22,12	5,19	22,00	50,39	0,967
	Çalışmıyor	43	22,19	4,34	22,00	50,64	
Bilişsel Esneklik	Çalışan	57	63,98	12,81	63,00	50,28	0,931
	Çalışmıyor	43	64,14	11,49	62,00	50,79	

* $p < 0,05$

Tablo 7.'te araştırmaya dahil olan katılımcıların çalışma durumuna göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden alınan puanların karşılaştırılmasına dair uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçları mevcuttur.

Katılımcıların çalışma durumuna göre YPDÖ geneli ile ölçekteki sosyal yeterlilik, kendilik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, aile uyumu ve alt boyutlarında alınan puan arasında farkın istatistik bakımdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$).

Kişilerin çalışma durumuna göre ÇÇTÖ geneli ile ölçekte yer alan fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal alt boyutlarında alınan puan arasında istatistik bakımdan anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Çalışmayan ile çalışan katılımcıların Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve alternatifler ve kontrol alt boyutlarında alınan puanlar arasında istatistik bakımından anlamlı fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 8. Kişilerin eğitim durumuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması (N=100)

	Eğitim	n	\bar{x}	S	M	SO	χ^2	p	Fark
Yapısal Stil	İlköğretim	15	13,73	3,28	13,00	57,87	2,156	0,340	
	Ortaöğretim	24	11,96	3,43	12,00	44,19			
Gelecek Algısı	Lisans	61	12,79	3,61	13,00	51,17	1,276	0,528	
	İlköğretim	15	12,93	3,65	13,00	49,63			
	Ortaöğretim	24	12,42	3,66	12,00	45,04			
Aile uyumu	Lisans	61	13,36	3,61	13,00	52,86	3,445	0,179	
	İlköğretim	15	19,93	5,05	19,00	57,00			
	Ortaöğretim	24	17,17	4,55	16,50	41,35			
Kendilik algısı	Lisans	61	19,11	5,19	18,00	52,50	6,464	0,039*	1-2
	İlköğretim	15	21,13	4,24	21,00	58,53			
	Ortaöğretim	24	18,13	4,55	17,00	37,79			2-3
Sosyal yeterlilik	Lisans	61	20,31	4,53	20,00	53,52	0,269	0,874	
	İlköğretim	15	19,53	4,55	19,00	53,43			
	Ortaöğretim	24	18,96	2,94	18,00	48,50			
Sosyal kaynaklar	Lisans	61	19,20	5,62	19,00	50,57	6,182	0,045*	2-3
	İlköğretim	15	21,47	4,34	21,00	44,67			
	Ortaöğretim	24	20,88	3,64	20,50	39,83			
Yetişkinler için	Lisans	61	23,05	4,05	23,00	56,13	4,761	0,093	
	İlköğretim	15	108,73	18,27	103,00	55,43			
	Ortaöğretim	24	99,50	14,53	94,50	39,29			
Duygusal İstismar	Lisans	61	107,82	20,10	104,00	53,70	6,417	0,040*	1-3
	İlköğretim	15	15,40	3,02	16,00	66,43			
	Ortaöğretim	24	14,17	2,24	14,50	52,54			
Fiziksel İstismar	Lisans	61	13,66	2,48	13,00	45,78	0,296	0,862	
	İlköğretim	15	15,20	2,96	16,00	47,17			
	Ortaöğretim	24	15,63	2,39	16,00	52,27			
Fiziksel İhmal	Lisans	61	15,46	2,54	16,00	50,62	4,284	0,117	
	İlköğretim	15	14,80	3,23	14,00	38,00			
	Ortaöğretim	24	15,83	3,21	16,00	47,77			
Duygusal İhmal	Lisans	61	16,64	3,09	17,00	54,65	0,310	0,856	
	İlköğretim	15	14,47	3,56	13,00	46,70			
	Ortaöğretim	24	14,79	3,08	15,50	50,85			
Cinsel İstismar	Lisans	61	14,70	3,17	15,00	51,30	3,156	0,206	
	İlköğretim	15	15,13	3,02	13,00	62,10			
	Ortaöğretim	24	13,21	1,61	13,00	46,60			
Çocukluk Çağı	Lisans	61	13,31	2,83	13,00	49,18	0,117	0,943	
	İlköğretim	15	73,13	10,49	71,00	48,43			
	Ortaöğretim	24	72,42	6,43	73,00	51,69			
Alternatifler	Lisans	61	72,00	7,95	73,00	50,54	5,440	0,066	
	İlköğretim	15	40,87	13,72	36,00	47,57			
	Ortaöğretim	24	37,50	10,02	36,50	39,52			
Kontrol	Lisans	61	43,89	11,43	43,00	55,54	0,571	0,752	
	İlköğretim	15	22,87	5,44	23,00	52,43			
	Ortaöğretim	24	21,54	3,84	21,50	46,65			
Bilişsel	Lisans	61	22,21	5,05	22,00	51,54	5,943	0,051	
	İlköğretim	15	63,73	13,01	64,00	49,20			
	Ortaöğretim	24	59,04	11,21	59,00	38,54			
	Lisans	61	66,10	11,99	66,00	55,52			

* $p < 0,05$

Tablo 8.'da katılımcıların eğitim durumuna göre YPDÖ Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları mevcuttur.

Çalışmaya katılan kişilerin eğitim durumuna göre Yetişkinler için PD ölçeğinde Olan kendilik algısı ile sosyal kaynaklar alt boyutlarından alınan puan arasında olan farkın istatistik açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ortaöğretim mezunu olan kişilerin kendilik algısı puanları diğerlerine göre düşüktür. Ayrıca ortaöğretim mezunu olan katılımcıların sosyal kaynaklardan aldıkları puanlar lisans mezunlarına göre daha düşük bulunmuştur. Katılımcıların eğitim durumuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ile ölçekte bulunan diğer alt boyutlarından alınan puan arasındaki farkın istatistik açıdan anlamlı düzeyde bulunmamıştır ($p>0,05$).

Çalışmaya katılan kişilerin eğitim durumuna göre ÇÇTÖ bulunan duygusal istismar alt boyutu puanları arasında istatistik açıdan anlamlı fark olduğu görülmüş ve ilköğretim mezunlarının duygusal istismar puanlarının lisans mezunlarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kişilerin eğitim durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği geneli ile duygusal istismar dışındaki diğer alt boyutlarında alınan puanlar arasındaki farklar istatistik açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$).

Kişilerin eğitim durumuna göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden, alternatifler ve kontrol alt boyutlarında alınan puanlar arasında istatistik bakımından anlamlı farkların olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

Tablo 9. Kişilerin medeni duruma göre Yetişkinler için PD Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması (N=100)

	Medeni hal	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Yapısal Stil	Hiç evlenmemiş	39	12,64	3,51	13,00	50,51	0,085	0,959	
	Evli	55	12,75	3,64	12,00	50,14			
	Boşanmış	6	13,17	3,19	13,00	53,75			
Gelecek Algısı	Hiç evlenmemiş	39	13,13	3,42	13,00	51,29	0,367	0,832	
	Evli	55	13,13	3,85	13,00	50,68			
	Boşanmış	6	12,17	2,93	13,50	43,67			
Aile uyumu	Hiç evlenmemiş	39	18,97	5,08	19,00	52,79	0,617	0,735	
	Evli	55	18,78	5,24	18,00	49,60			
	Boşanmış	6	17,33	3,39	18,00	43,83			
Kendilik algısı	Hiç evlenmemiş	39	20,36	4,64	20,00	53,64	0,861	0,650	
	Evli	55	19,71	4,70	19,00	48,89			
	Boşanmış	6	18,83	2,93	17,50	44,83			
Sosyal yeterlilik	Hiç evlenmemiş	39	19,54	5,32	20,00	53,12	1,636	0,441	
	Evli	55	18,80	4,85	18,00	47,54			
	Boşanmış	6	20,50	2,07	20,50	60,67			
Sosyal kaynaklar	Hiç evlenmemiş	39	22,77	4,01	23,00	53,90	2,894	0,235	
	Evli	55	22,25	4,10	22,00	50,06			
	Boşanmış	6	19,50	3,73	19,50	32,42			
Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Hiç evlenmemiş	39	107,41	20,46	103,00	53,50	0,684	0,710	
	Evli	55	105,42	18,57	99,00	48,57			
	Boşanmış	6	101,50	8,26	101,50	48,67			
Duygusal İstismar	Hiç evlenmemiş	39	13,79	2,10	14,00	47,85	0,791	0,673	
	Evli	55	14,15	2,88	14,00	51,60			

	Boşanmış	6	14,67	2,42	15,00	57,67		
	Hiç evlenmemiş	39	15,64	1,61	16,00	52,83	1,378	0,502
Fiziksel İstismar	Evli	55	15,45	2,96	16,00	50,19		
	Boşanmış	6	14,33	3,50	13,00	38,17		
	Hiç evlenmemiş	39	17,26	2,83	18,00	60,91	8,781	0,012*
Fiziksel İhmal	Evli	55	15,55	3,33	15,00	44,68		1-3
	Boşanmış	6	14,83	2,04	14,50	36,17		
	Hiç evlenmemiş	39	15,05	3,09	16,00	54,28	1,272	0,529
Duygusal İhmal	Evli	55	14,49	3,35	14,00	48,59		
	Boşanmış	6	14,17	1,94	13,50	43,42		
	Hiç evlenmemiş	39	13,56	2,59	13,00	51,78	0,167	0,920
Cinsel İstismar	Evli	55	13,53	2,83	13,00	49,46		
	Boşanmış	6	13,83	2,23	13,00	51,67		
Çocukluk Çağı	Hiç evlenmemiş	39	73,82	7,79	73,00	56,82	3,364	0,186
Travmaları Ölçeği	Evli	55	71,42	8,29	72,00	47,15		
	Boşanmış	6	70,00	4,69	69,00	40,08		
	Hiç evlenmemiş	39	45,64	11,86	50,00	59,40	6,090	0,048*
Alternatifler	Evli	55	39,45	11,21	36,00	44,49		
	Boşanmış	6	40,00	9,70	40,00	47,75		
	Hiç evlenmemiş	39	21,38	4,63	21,00	46,05	2,484	0,289
Kontrol	Evli	55	22,44	4,98	23,00	52,14		
	Boşanmış	6	24,50	4,14	24,00	64,42		
Bilişsel	Hiç evlenmemiş	39	67,03	13,38	68,00	58,12	4,801	0,091
Esneklik	Evli	55	61,89	11,33	60,00	44,86		
Envanteri	Boşanmış	6	64,50	9,01	64,50	52,67		

* $p < 0,05$

Katılımcıların medeni haline göre Yetişkinler için PD Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına dair uygulanan Kruskal-Wallis H testi sonuçları dokuzuncu tabloda mevcuttur.

Kişilerin medeni haline göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ile ölçekteki kendilik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ile alt boyutlarında alınan puanların aralığındaki fark istatistiksel bakımdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Kişilerin medeni haline göre ÇÇTÖ geneli ile ölçekte yer alan duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismarın alt boyutlarında alınan puanların arasında istatistik bakımdan anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Kişilerin medeni haline göre ölçekteki fiziksel ihmal alt boyutundan alınan puanlarda istatistik açıdan anlamlı fark olduğu ve hiç evlenmemiş olan katılımcıların fiziksel ihmal puanlarının evli olan ve boşanmış olan katılımcılardan daha fazla olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Kişilerin medeni haline göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve kontrol alt boyutundan alınan puanların arasında İstatistik bakımdan anlamlı farklar olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Kişilerin medeni haline göre alternatifler alt boyutunda alınan puan arasında istatistik bakımdan anlamlı farklar saptanmıştır ($p<0,05$). Hiç evlenmemiş olan kişilerin alternatiflerden alınan puanlar evli olan kişilere göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 10. Kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması

	Tanık olma	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Yapısal Stil	Olan	28	12,50	3,84	12,00	47,52	-0,644	0,520
	Olmayan	72	12,82	3,42	13,00	51,66		
Gelecek Algısı	Olan	28	12,61	3,84	12,50	47,38	-0,674	0,500
	Olmayan	72	13,25	3,53	13,00	51,72		
Aile uyumu	Olan	28	18,21	4,24	18,00	47,73	-0,596	0,551
	Olmayan	72	18,99	5,36	19,00	51,58		
Kendilik algısı	Olan	28	18,89	4,44	18,50	44,55	-1,283	0,200
	Olmayan	72	20,31	4,59	19,00	52,81		
Sosyal yeterlilik	Olan	28	18,86	5,29	19,00	50,57	-0,015	0,988
	Olmayan	72	19,32	4,79	18,50	50,47		
Sosyal kaynaklar	Olan	28	20,93	3,83	20,00	40,11	-2,240	0,025*
	Olmayan	72	22,82	4,07	23,00	54,54		
Yetişkinler için	Olan	28	102,00	16,65	100,00	47,66		
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Olmayan	72	107,50	19,50	103,00	51,60	-0,611	0,541
Duygusal İstismar	Olan	28	14,29	2,71	15,00	54,63	-0,898	0,369
	Olmayan	72	13,94	2,52	13,00	48,90		
Fiziksel İstismar	Olan	28	14,43	2,25	15,00	39,41	-2,415	0,016*
	Olmayan	72	15,86	2,56	16,00	54,81		
Fiziksel İhmal	Olan	28	14,71	2,35	15,00	36,45	-3,035	0,002*
	Olmayan	72	16,74	3,29	17,00	55,97		
	Olan	28	14,18	2,97	14,00	44,54		

Duygusal İhmal	Olmayan	72	14,89	3,25	16,00	-1,289	0,197
	Olan	28	13,71	2,09	13,00	52,82	
Cinsel İstismar	Olmayan	72	13,50	2,89	13,00	-0,444	0,657
	Olan	28	69,86	6,81	69,50	49,72	
Çocukluk Çağı	Olan	28	69,86	6,81	69,50	41,20	
Travmaları Ölçeği	Olmayan	72	73,21	8,24	73,00	-2,002	0,045*
	Olan	28	41,50	9,68	39,00	54,12	
Alternatifler	Olmayan	72	42,06	12,43	40,50	50,79	0,951
	Olan	28	21,21	3,71	21,50	-0,061	
Kontrol	Olmayan	72	22,51	5,17	23,00	50,39	0,176
	Olan	28	21,21	3,71	21,50	-1,354	
Bilişsel Esneklik	Olan	28	62,71	9,67	62,00	48,14	
Envanteri	Olmayan	72	64,57	13,08	63,50	-0,507	0,612
	Olan	28	64,57	13,08	63,50	51,42	

* $p < 0,05$

Tablo 10.'de katılımcıların çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden alınan puanların karşılaştırılmasında kullanılan Mann-Whitney U testi sonuçları mevcuttur.

Çalışmaya alınan kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ile ölçekteki sosyal yeterlilik, gelecek algısı, yapısal stil, aile uyumu, kendilik algısı, alt boyutlarında alınan puanların arasında farkın istatistik bakımdan anlamlı olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre sosyal yeterlilik alt boyutunda alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı bir farkın olduğu saptanmıştır. Çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olan katılımcıların sosyal yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar, çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olmayanlara göre düşük bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genelinden fiziksel istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarında alınan puanların arasında istatistik bakımdan

anlamli farkların olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olanların, çocukluk ağı Travmaları leği genelinden fiziksel istismarın ile fiziksel ihmalin alt boyutlarında alınan puanlar daha düşüktür. Katılımcıların ocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre duygusal istismarın, duygusal ihmalin ve cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanlar arası istatistiksel bakımdan anlamli farkların olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Kişilerin ocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve alt boyutlarında alınan puanlar arasında fark istatistik açıdan anlamli olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 11. Kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde fiziksel hastalığa tanık olma göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanların karşılaştırması (N=100)

	Tanık olma n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Yapısal Stil	Olan	24	12,33	4,01	12,00	46,44	-0,791 0,429
	Olmayan	76	12,86	3,39	13,00	51,78	
Gelecek Algısı	Olan	24	12,50	3,79	12,50	46,77	-0,725 0,468
	Olmayan	76	13,25	3,56	13,00	51,68	
Aile uyumu	Olan	24	17,92	3,91	18,00	46,58	-0,761 0,447
	Olmayan	76	19,04	5,37	18,50	51,74	
Kendilik algısı	Olan	24	17,88	4,00	17,50	37,38	-2,551 0,011*
	Olmayan	76	20,55	4,58	20,00	54,64	
Sosyal yeterlilik	Olan	24	18,00	5,05	17,50	44,06	-1,250 0,211
	Olmayan	76	19,57	4,84	19,00	52,53	
Sosyal kaynaklar	Olan	24	21,42	3,78	20,50	43,69	-1,323 0,186
	Olmayan	76	22,57	4,15	22,00	52,65	
Yetişkinleriçin	Olan	24	100,04	16,23	100,00	45,00	
Psikolojik	Olmayan	76	107,83	19,29	103,00	52,24	-1,066 0,287
Dayanıklılık Ölçeği							
Duygusal İstismar	Olan	24	14,92	2,06	15,00	60,42	-1,945 0,052
	Olmayan	76	13,76	2,65	13,00	47,37	
Fiziksel İstismar	Olan	24	14,63	2,52	14,50	42,17	-1,635 0,102
	Olmayan	76	15,72	2,52	16,00	53,13	

Fiziksel İhmal	Olan	24	14,71	2,99	15,00	37,19	0,010*
	Olmayan	76	16,63	3,11	17,00	54,70	
Duygusal İhmal	Olan	24	13,29	3,10	13,00	37,96	0,015*
	Olmayan	76	15,13	3,09	16,00	54,46	
Cinsel İstismar	Olan	24	13,46	1,84	13,00	50,77	0,957
	Olmayan	76	13,59	2,91	13,00	50,41	
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	Olan	24	69,63	7,34	68,50	39,27	0,029*
	Olmayan	76	73,11	8,03	73,00	54,05	
Alternatifler	Olan	24	39,29	11,62	37,00	43,58	0,180
	Olmayan	76	42,72	11,65	41,50	52,68	
Kontrol	Olan	24	21,21	4,32	21,00	45,65	0,346
	Olmayan	76	22,45	4,96	23,00	52,03	
Bilişsel Esneklik Envanteri	Olan	24	60,50	10,60	61,00	42,81	0,136
	Olmayan	76	65,17	12,52	64,00	52,93	

* $p < 0,05$

Katılımcıların çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma göre Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinden alınan puanların karşılaştırılmasına kullanılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Çalışmaya alınan kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ile ölçekteki kendilik algısı, gelecek algısı, sosyal yeterlilik, aile uyumu, yapısal stil alt boyutlarında alınan puanların arası farkın istatistik açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0-05$). Kişilerin çocukluk döneminde aile

bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre sosyal yeterlilik alt boyutunda alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı bir farkın bulunduğu tespit edilmiştir. Çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olan katılımcıların sosyal yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar, çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olmayanlara göre düşük bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genelinden fiziksel istismarın ile fiziksel ihmalin alt boyutlarında alınan puanların arasında istatistik açıdan anlamlı farklar görülmüştür ($p<0,05$). Çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olanların, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği genelinden fiziksel istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarından alınan puanların daha düşüktür.

Katılımcıların çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre duygusal istismar, duygusal ihmal ile cinsel istismar alt boyutları alınan puanların arasında istatistik açıdan anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır ($p>0_05$).

Kişilerin çocukluk döneminde aile bireylerinde psikiyatrik bozukluğa tanık olma durumuna göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve alt boyutlarında alınan puanların arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0-05$).

Tablo 12. Kişilerin ÇÇTÖ puanlarının YPDÖ puanlarını yordama durumu (N=100)

	Std. Olmayan		Standardize		t	P
	Katsayılar		Katsayılar			
	β	S.H.	β			
(Sabit)	82,81	19,98			4,145	0,000*
Duygusal İstismar	-0,82	0,76	-0,11		-1,074	0,285
Fiziksel İstismar	0,03	0,73	0,00		0,039	0,969
Fiziksel İhmal	2,00	0,66	0,34		3,024	0,003*
Duygusal İhmal	0,13	0,67	0,02		0,189	0,850
Cinsel İstismar	0,00	0,72	0,00		-0,004	0,997

* $p < 0,05$ AdjR²=0,146

Tablo 12.'de katılımcıların ÇÇTÖ puanlarının YPDÖ puanlarını yordama durumunun incelendiği çok değişkenli doğrusal regresyon analizine dair bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 12.'de gösterilen model incelendiğinde, modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ve modelde yer alan tahminçiler olan duygusal istismar, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, duygusal ihmal ile cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarındaki varyansın %14,6'sını açıklayabilmektedir.

Kişilerin ÇÇTÖ de bulunan fiziksel ihmal alt boyutundan aldıkları puanların Yetişkinler için PD Ölçeği puanlarını istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönde yordamadığı saptanmıştır ($\beta=2,00$; $p < 0,05$). Buna göre kişilerin ÇÇT anketin de bulunan fiziksel ihmal alt boyutunda 1 puan fazla almaları Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarını 2 puan artıracaktır.

Katılımcıların duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, ve cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarını istatistik açıdan anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 13. Kişilerin Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanlarının Bilişsel Esneklik Envanteri puanlarını yordaması durumu (N=100)

	Std. Olmayan		Standardize		
	Katsayılar		Katsayılar	t	P
	B	S.H.	Beta		
(Sabit)	59,68	12,19		4,897	0,000*
Duygusal İstismar	-0,68	0,46	-0,14	-1,476	0,143
Fiziksel İstismar	-0,75	0,45	-0,16	-1,676	0,097
Fiziksel İhmal	1,94	0,40	0,50	4,803	0,000*
Duygusal İhmal	-0,34	0,41	-0,09	-0,834	0,407
Cinsel İstismar	-0,06	0,44	-0,01	-0,130	0,897

* $p < 0,05$ AdjR²=0,200

Tablo 13.'de katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanlarının Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanları yordama durumunun incelenmesine ilişkin yapılan çok değişkenli lineer regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

Katılımcıların ÇÇTÖ de olan duygusal istismar fiziksel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal, cinsel istismar alt boyutları alınan puanları Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanları yordamasına dair kurulan modelin istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu ve açıklanan varyansın %20 olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin ÇÇTÖ'de olan fiziksel ihmal alt boyutunda alınan puanların Bilişsel Esneklik Envanteri puanlarını istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=1,94$; $p < 0,05$). Katılımcıların duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal ile cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarını istatistik açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir ($p > 0-05$). Buna göre, kişilerin ÇÇTÖ de olan fiziksel ihmal alt boyutundan alınan puanların 1 puan artması halinde Bilişsel Esneklik Envanteri puanları 1,94 puan artacaktır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, Çocukluk çağının travmaları yaşantısının risk faktörüne maruz kalan kişilerin psikolojik dirençlilik düzeylerini, bilişsel esneklik yaşantıları ve demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Tartışma kısmında çalışmanın asıl ve alt amaçları niteliğinde araştırılan sonuçlara ilişkili literatür de bakılan tartışma ile yorumlar mevcuttur.

Çalışmanın sonuçları incelendiğinde; Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, ölçekteki gelecek algısı, yapısal stil, aile uyumu, kendilik algısı ve sosyal kaynakların alt boyutların aldıkları puanlar ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu saptanmıştır. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanları da artmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde ise tam tersi travmaya maruz kalmış kişilerin suçluluk duygusu ve yargılama tutumu ile bağlantılı olarak öz kıyımaya yüksek oranların olduğu tespit edilmiştir (Zoroğlu ve arkadaşları, 2001).

Psikolojik dayanıklılığın gelişimi için kişinin kendini affetmesi suçluluk duygusunda uzaklaşması önemli bir etkidir. Arıcıoğlu ile Çapan'ın 2014 öğrencilerle yaptıkları araştırmada yanlış olayların neticesinde kendisine karşı olumlu duygular besleyen kişilerin PD oranlarının yüksek çıktığı saptanmıştır. Travması olan bireylerin çok sıkıntı yaşadığı durum, sergilenen durum ile hissedilen durumların kendisine karşı oluşan sorunlu duygular olduğu gözlemlenmiştir. İstismara maruz kalan bireylerin kendisine karşı oluşan suçluluk duygusunun giderilmesi istismarcıyı affetmekten çok daha önemlidir (Van Der Kolk, 2018,s.13-14).

Katılımcıların Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve alternatifler alt boyutunda alınan puanlar ile Çocukluk Çağı Travmaları anketinden aldıkları sonuçlar arasında istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar saptanmıştır. Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça, Bilişsel Esneklik Envanteri puanları da artmaktadır. Türk kültüründe, bir problem durumunu tartma ve olaylara başkalarının bakış açısıyla bakma, zor durumlarda nasıl davranılacağını kestirebilme davranışının yüksek olmasının, bu sonucun ortaya konmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Çalışmamda bilişsel esnekliğin dini kabullerin ve kültürün etkisinin çok fazla belirleyen bir etken olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların YPDÖ geneli ile ölçekteki yapısal stil, aile uyumunun, kendilik algısının, sosyal yeterliliğin ve sosyal kaynakların alt boyutlarında alınan puanlar ile Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden alınan puanlar arasında pozitif ve istatistik açıdan anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.

Katılımcıların YPDÖ geneli ile ölçekteki yapısal stil, aile uyumunun, kendilik algısının, sosyal yeterliliğin ve sosyal kaynakların alt boyutlarında alınan puanlar arttıkça Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden aldıkları puanlar da artış göstermektedir.. Feedman ve Knupp'un (2003) yaptıkları araştırmada kontrol ve deney grupları içerisinde bilişsel esneklik müdahaleleri ardından deney grubuna katılan bireylerde depresyon ile kaygı düzeylerinin azaldığını, kendilerine dönük pozitif duygularının yükseldiği tespit edilmiştir. Arıcıoğlu ile Çapan'ın 2014'teki çalışma sonucunda psikolojik dayanıklılık ile bilişsel esneklik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Bilişsel esneklik, ortaya çıkacak olumlu kişisel kaynaklar ile beraber bireyin olaya ilişkin ruminasyonun da son bulacağına, yaşanan olaydan uzaklaşıp daha güçlü bir duygu duruma geçeceği tespit edilmiştir.

Kişilerin yaş grubuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ve ölçekteki sosyal yeterlilik, yapısal stil, aile uyumu, kendilik algısı, gelecek algısı ve ÇÇTÖ geneli ile ankette bulunan fiziksel ihmal, fiziksel istismar, duygusal ihmal, duygusal istismar ve cinsel istismarın alt boyutlarında ve bilişsel Esneklik Envanteri genelinden alınan puanlar arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. İlgili literatüre bakıldığında bazı araştırmalarda yaşın arttığı, zamanla psikolojik dayanıklılığın da arttığı tespit edilmiştir (Basım ile Çetin 2011). Bu araştırmada yaşları birbirlerine yakın kişilerin gelişim evrelerin de sarsıldıklarından dolayı anlamlı sonuçlar olmadığı saptanmıştır. Araştırmada bulunan kişiler genç, orta ve yetişkin olarak 2 ayrı grupta ele alınmıştır. Fakat bu 2 grupta bulunan

kişiler gelişim özellikler açısından bazı alanlarda ortak özelliklerin gösterdiği ilgili literatürde değinilen bir durum olarak tespit edilmiştir (Uludağı, 2017).

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetine göre YPDÖ geneli ile ölçekteki yapısal stil, gelecek algısının, aile uyumunun, sosyal yeterliliğin alt boyutlarında alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı farkların bulunmadığı belirlenmiştir. Kadın ve erkek bireylerin ölçekte bulunan kendilik algısının alt boyutunda alınan puanların arasında da istatistik açıdan anlamlı bir fark olduğunun ve kadınların kendilik algısı puanlarının erkeklere göre düşük olduğu saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde cinsiyet dışında yaş (Carver ve Antoni, 2004), eğitim düzeyi (Cesur, 2012), gelir düzeyi (Linley ve Joseph, 2004) gibi farklı sosyo-demografik özelliklerle arasında pozitif anlamlı ilişkiler bulunduğunu bildiren çalışmalara ulaşılmıştır. Buna karşın Polatinsky ve Esprey(2000), daha genç yaşta olan kişilerin daha fazla öğrenme kapasitesinin bulunduğunu buna bağlı olarak da daha yüksek düzeyde stres bozukluğu gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir. İlgili çalışmalarda benzerlik gösteren sonuçların olduğu tespit edilmiştir (Aydın, 2018 Tümlü ile Receptoğlu, 2013; Bektaş ve Özben, 2016; Kara ırmak ile Gül oğlu). Çalışmadaki kişi sayısının cinsiyet bakımından orantılı olmamasının cinsiyete oran bir farklılığın olmamasını açıklayabileceği düşünülmektedir.

Erkek ve kadın katılımcıların ÇÇTÖ geneli ile ankette bulunan duygusal istismarın, duygusal ihmalin ve cinsel istismarın alt boyutlarında alınan puanlar arasındaki farkların istatistik açıdan anlamlı bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Kişilerin cinsiyetine göre fiziksel istismarın ve fiziksel ihmalin alt boyutlarında alınan puanlar arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı olduğu belirlenmiş ve erkek katılımcıların fiziksel istismar ve fiziksel ihmal puanları kadınlara göre yüksek bulunmuştur. Cinsiyetin çocukluk çağı travmalarına etkisini araştıran bir çalışmada istismara uğramış erkeklerin, istismara uğramış kızlara göre 2-3 kat daha fazla travma sonrası stres bozukluğu, içe kapanıklık ve depresyon semptomları görülmektedir (Wolfe, 2001). Bu sonucunda aksine Bostancı ve ark (2006), çalışmalarında kız ve erkek olmanın örselenme yaşantılarına etkisi açısından hiçbir fark olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların cinsiyetine göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden alınan puanlar arasındaki farkın istatistik açıdan anlamlı, alternatifler ve kontrol alt boyutlarında alınan puanlar arasındaki fark ise anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan erkek bireylerin Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden aldıkları puanlar, kadın katılımcılara göre yüksektir.

Katılımcıların çalışma durumuna göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ve ölçekteki yapısal stil, gelecek algısı, aile uyumu, kendilik algısı, sosyal yeterlilik alt boyutlarından ve ÇÇTÖ geneli ile ankette bulunan duygusal istismarın, fiziksel istismarın, duygusal ihmalin, fiziksel ihmalin ve cinsel istismarın alt boyutlarından ve Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ve alternatifler ve kontrol alt boyutlarında alınan puanların arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır (Pimentel, 2000; Şener ve Terzioğlu, 2002; Trudel, 2002; Zainah, Nasir, Hashim ve Yusof; 2012). Liker ve Elder (1983) ise parayla ilgili problemler evlilik ilişkilerini doğrudan etkilediğini bu sebeple ekonomik sıkıntıların eşler arasında uyumsuzluğa sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre ekonomik problemler, eşlerin ve dolayısıyla ailenin birbirleriyle ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecek duygusal, davranışsal ve bilişsel tepkilere neden olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya dahil olan bireylerin eğitim durumuna göre YPDÖ de bulunan kendilik algısının ve sosyal kaynakların alt boyutunda alınan puanlar arasındaki fark istatistik açısından anlamlı olduğu görülmüştür. Ortaöğretim mezunu katılımcıların kendilik algısı puanları diğerlerine göre düşüktür. Ayrıca ortaöğretim mezunu olan katılımcıların sosyal kaynaklardan aldıkları puanlar lisans mezunlarına göre daha düşük bulunmuştur. Katılımcıların eğitim durumuna göre YPDÖ geneli ile ölçekte bulunan diğer alt boyutlardan alınan puanlar arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı düzeyde bulunmamıştır. Katılımcıların eğitim durumuna göre ÇÇTÖ de olan duygusal istismar alt boyutunda alınan puanların arasında istatistik açıdan anlamlı farkın olduğu görülmüş ve ilköğretim mezunlarının duygusal istismar puanlarının lisans mezunlarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların eğitim durumuna göre ÇÇTÖ geneli ile duygusal istismar dışındaki farklı alt boyutlarından alınan puanlar arasındaki farklar istatistik açıdan anlamlı değildir. Katılımcıların eğitim durumuna göre Bilişsel Esneklik Envanteri genelinden ise alternatifler ve kontrol alt boyutlarında alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı farkların olmadığı saptanmıştır.

Çalışma grubunda eğitim düzeyi orta öğretim, lisansın ve lisansüstünü olarak üç kısımda ele alınmıştır. Ve ortaöğretim mezunlarının lisans ile lisansüstü mezunlarının arasında eğitim oranı yükseldikçe PD oranlarının da yükseldiği verilere ulaşılabilmektedir..

İlgili çalışmalarda benzerlik görülmektedir. Fakat araştırmada bulunan bireyler içinde lisans ile lisansüstü mezunu bireylerin PD düzeyleri arasında anlamlı fark ulaşılmamıştır. Gizir'e (2007) göre kişi sahip olduğu akademik başarının ve PD olumlu kısımda etkileyenler koruyucu faktörden biridir. Eğitim düzeylerinin artmasıyla bireylerin

sosyoekonomik olarak da güçlü olduklarının ve çevre desteğinin saygısını takdirini çok iyi aldıklarını ve bununla beraber hayatın için de kendilerini çok daha özgüvenli hissettikleri gözlemlenmiştir.

Bu bakımdan, eğitim düzeyinin, önemli bir koruyucu faktör olduğu görülmektedir. Çalışmanın verileri içerisinde bulunan lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki bireylerin PD düzeyleri arası anlamlı farkın olmamasının iki eğitim düzeyine sahip bireylerin sosyo- kültürel nitelikler, ekonomi geliri, kaynaklar ile toplumda saygı alanında aynı yaşantıya sahip olmak ile açıklanacağı düşünülmektedir. Buna göre; kişilerin eğitim düzeylerinin arttıkça PD oranlarının da yükseleceği söylenebilmektedir. İlgili çalışmalarda benzerlik görülmektedir (Bektaş ile Özben, 2016; Yaşayanların, 2018).

ÇÇT olan kişilerin eğitim düzeylerinin; entelektüel birikiminin artması, eğitim kısmın da Kendisini geliştirmeleri psikolojik dayanıklılık düzeylerinin arttıracağı yorumu yapılabilir.

Katılımcıların medeni haline göre Yetişkinler için PD Ölçeği geneli ile ölçekteki kendilik algısı, yapısal stil, gelecek algısı, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve alt boyutundan ve ÇÇTÖ geneli ile ankette bulunan fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ile cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların arasındaki fark istatistik açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların medeni haline göre Bilişsel Esneklik Envanteri geneli ile kontrol alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı fark olmadığı saptanmıştır. Ancak bireylerin medeni haline göre alternatifler alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistik açıdan anlamlı farklar saptanmıştır. Hiç evlenmemiş katılımcıların alternatiflerden alınan puanlar evlenmiş kişilere göre yüksek bulunmuştur. (Guinn, Vincent ile Dugas, 2009; Stackve Ehleman, 1988). İlgili literatürlerde, evliliğin ilişkisinin içinde oluşan desteği kişileri ruhsal olarak güçlü kıldıkları (Stack ile Ehleman, 1998) ve stresten PD destekleyen, koruyucu faktörler olarak işlev gördüklerini (Guinn, Vincent ile Dugas, 2009) söyleyen çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. Evliliğin tek kalma ihtiyacına yanıt olması ekonomik, sosyal, duygusal ihtiyaçların içerisinde karşılanması ile hayata dair sorumluluklarının paylaşılması, PD koruyucu faktör özelliği taşımaktadır (Bektaş ile Özbenn, 2016). Bu veriler içerisinde, bu araştırmanın grubunu oluşturan evli kişilerin bekar kişilere oranla PD düzeylerinin arttığını açıklamaktadır.

Bu kısımda katılımcıların ÇÇTÖ puanlarının YPDÖ puanları ile Bilişsel Esneklik ölçek puanlarını yordama durumunun incelendiği çok değişkenli doğrusal regresyon analizine dair bulgulara yer verilmiştir.

Duygusal istismarın, fiziksel ihmalin, fiziksel istismarın, duygusal ihmalin ve cinsel istismar alt boyutlarında alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarındaki varyansın %14,6'sını açıklayabilmektedir.

Kişilerin ÇÇTÖ yer alan fiziksel ihmal alt boyutunda alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarını istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Buna göre kişilerin ÇÇTÖ yer alan fiziksel ihmal alt boyutunda 1 puan fazla almaları Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarını 2 puan artıracaktır. Katılımcıların duygusal istismarın fiziksel istismarın, duygusal ihmalin ve cinsel istismarın alt boyutlarında alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların ÇÇTÖ duygusal istismarın, fiziksel istismarın, fiziksel ihmalin, duygusal ihmalin ile cinsel istismarın alt boyutlarında alınan puanları Bilişsel Esneklik Envanterinden aldıkları puanları yordamasına dair kurulan modelin istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu ve açıklanan varyansın %20 olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin ÇÇTÖ yer alan fiziksel ihmalin alt boyutunda alınan puanların Bilişsel Esneklik Envanteri puanlarını istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönlü olarak yordadığı görülmüştür. Katılımcıların duygusal istismarın, fiziksel istismarın, duygusal ihmalin ve cinsel istismarın alt boyutlarında alınan puanların Bilişsel Esneklik Ölçeği puanlarını istatistik açıdan anlamlı düzeyde yordamadığı belirlenmiştir. Buna göre kişilerin ÇÇTÖ yer alan fiziksel ihmalin alt boyutunda alınan puanların 1 puan artması halinde Bilişsel Esneklik Envanteri puanları 1,94 puan artacaktır.

İlgili literatürler araştırıldığında bilişsel esnekliğin duygusal odaklı bir başa çıkma strateji olarak travmayı yaşayan kişilerde PD yükselten önemli koruyucu etkenin ele alındığı araştırmalara mevcuttur (Worthington ile Scherer, 2004). Travması olan kişilerin, var olan travma hikayesinde sıklıkla kendine yönelik suç eğilimi göstermeleri sebebiyle bu sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir. Sosyal yeterlilik, kendilik algısı, aile uyumu yükseldikçe katılımcılar travmalarını çözmeye ve kendilerini affettikçe, travma yaşama durumundan kurtulup, psikolojik dayanıklılıkları artmaktadır. Bu bağlamda, çocukluk çağı travma yaşama riski ile karşı karşıya kalan kişilerde PD yükseltmek için öncelikle bilişsel

esnek düzeylerinin yükselmesi konusun da araştırmalara önem verilmesinin gerektiği düşünölmektedir. İlgili Çalışmalara bakıldığında bireylerin bilişsel esneklik düzeylerinin, ruh sağlığı üzerindeki öneme sahip olduğu; kişilerin yaşamış oldukları sorunların durumuna yönelen göndermeleri daha çok kişi eksikliklerini ile hatalarının üzerine yoğunlaştığı ortaya konulmaktadır. Bu sebeple, travması olan kişilerde ruh sağlığı düzeyi desteklemek amacıyla oluşturulacak sağaltım programlarında, psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik düzeylerini arttıracak çalışmalar üzerinde odaklanması ve bireyin kendine destekleyici İncelemeler yürütölmесinin önemli olduğu düşünölmektedir.

Çalışmanın bulgularına bakıldığında kişilerin PD düzeylerini yordayan önemli değişkenin ÇÇT düzeyleri tespit edilmiştir. ÇÇT düzeyleri, kişilerin PD negatif bir yordayıcısıdır. Bu durum, kişilerin ÇÇT azalması psikolojik dayanıklılığı arttıracığını düşöndürmektedir. İlgili araştırmalara bakıldığında, literatür ile benzerlik gösterdiği görölmektedir (Arslan, 2015; Hussain ile Munaf, 2012; Cicchetti, 2013). ÇÇT yaşantıları kişilerin ruh sağlığı üzerinde önemli faktörleri bulunan risk faktörleri arasında bulunmaktadır. Bu durumun önemli sebepleri İçerisin de yaşantılarının anksiyete, depresyon gibi psikopatoloji yaşantıların bireyi açık bir duruma sergilemesidir (Wingo ve ark, 2010). Araştırma grubunda bulunan kişilerin ruh sağlığını desteklemek için PD düzeylerini yükseltmek için ÇÇT düzeylerinin hafifletilmesi amacıyla bilişsel esneklik gibi süreçlerden faydalanmak gerektiği düşünölmektedir. Bir sonraki kısımda, bilişsel esneklik ve ÇÇT ek olarak kişilerin medeni durumları sıraya girdiği görölmektedir. Medeni durumun demografik değişkenini PD yordaması düzeyine bakıldığında kişiler arası bulunan evlilerin bekar kişilere oranla PD çok daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlgili literatüre bakıldığında (Aydın, 2018; Tömlü ile Recepoğlu, 2013; Bektaş ile Özben, 2016; Kararımak ve Güloğlu; Stack ile Ehleman, 1998) benzerlik görölmektedir. Buna göre, kişilerin PD arttırılması sürecinde destekleyici ilişkiler yürütölmесinin önemli olduğu söylenebilir. Bilişsel esneklik, ÇÇT ve medeni duruma ek olarak bilişsel esneklikte alternatifler değişkeni, PD pozitif bir yordayıcısıdır. Bu durumda, bu çalışma grubunda bulunan kişilerin alternatif düzeyleri yükseldikçe PD da yükseleceği düşünölmektedir. Yaşam içinde meydana gelen, göç, hastalıkların, doğal afetlerin, savaşların veya buna benzer olması istenmeyen, durumlar kişinin güvenlik algısını bozabilir bu olaylara karşın olumsuz tepkiler ve davranışlar oluşmasına sebep olabilmektedir. Kişinin bu gibi durumlara karşın tepkilerini,

olumsuzdan olumluya dönüştürmesi kişi için faydalı olacaktır (Thmpson ve ark, 2005). Bu araştırmada ki kişileri oluşturan bilişsel esneklik düzeylerinin Psikolojik dayanıklılığın pozitif bir yordayıcısı olarak bulunmasındaki asıl nedeni içerisinde, kültür ile buna özgü inanç sistemlerinin etkisinin olduğu düşünülmektedir (Bugay ile Demir, 2011). Kültürümüz de var olan, aniden yaşam olaylarının Allahtan geldiği inancı ve Allahtan gelenin şartsız kabul anlayışı etkileyici bir durum olduğu düşünülmektedir. Eğitim durumunun değişkeni, PD pozitif ve anlamlı bir yordayıcı olarak saptanmıştır. Kişilerin eğitim düzeyleri arttıkça PD düzeylerinin de yükseldiği eklenebilir. İlgili literatür ile aynı yapılar sergilemekte (Bektaş ile Özben, 2016; yaşayanlar, 2018). Çocukluk çağı travmasının bireylerin eğitim düzeylerinin, birikimlerinin yükselmesi, eğitimde kendilerine yatırım yapmaları ve teşvik edilmesinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yükselebileceği yorumu yapılabilir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Bu kısım da ÇÇT yaşayan kişilerde PD ile bilişsel esneklik özellikleri incelenmiştir. Bu araştırmada elde edilen verilerin, ÇÇT yaşamış kişiler de psikolojik dayanıklılığın ve bilişsel esnekliğin yükselmesine yönelik bakış açısı ve çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma 2020 Türkiye Cumhuriyeti'nde Van ili Bölgesi'nde bulunan 21-60 yaş aralığındaki bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada 50 kadın 50 erkek olmak üzere toplamda 100 bireyden veriler toplanmıştır. Araştırmada ÇÇTÖ, PDÖ, bilişsel esneklik ölçeği ve sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır.

Özetle araştırmada, Katılımcıların Yetişkinler için PD Ölçeği genelinden aldıkları puanlar ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden aldıkları puanlar ve bilişsel esneklik ölçeğinden alınan puanlar arasında hedeflendiği gibi istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu saptanmıştır. Bu nedenle çocukluk çağı travmalarının psikolojik dayanıklılık ile bilişsel esneklik ilişkisi tartışılmış, katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanları da artmaktadır. Ve bununla birlikte Katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça Bilişsel Esneklik Envanteri puanları da yükselmektedir.

Kişilerin ÇÇTÖ yer alan fiziksel ihmalin alt boyutunda alınan puanların Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin puanlarını ve bilişsel esneklik ölçeğinin puanlarını

istatistik açıdan anlamlı ve pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Bütün bu bulgular ışığında katılımcıların psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklik düzeylerinin çocukluk çağı travmalarını pozitif olarak anlamlı düzeyde yordadığı araştırmada elde edilen bir başka önemli sonuçtur.

6.2 Öneriler

Bu çalışma Van ilinin İki Nisan Bölgesi'nde yaşayan 21-60 yaş arası kadın erkek 100 katılımcı ile sınırlıdır. Yapılacak araştırmaların, geçerlilik ve güvenilirliğini arttırmak ve genellenebilir verilere ulaşılabilmesi için daha geniş katılımcıya uygulanması ekili olabilir. Buna ek olarak, araştırmaların benzer konularda farklı şehirlerde uygulanması yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında üzerinde daha kapsamlı araştırma yapılmayı hak eden alanlardan biridir.

Anne baba adaylarına yönelik, güvenli bağlanma ve sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkisi konulu hazırlık eğitimlerinin planlanması çocuklarda duygusal ve fiziksel ihmalin olmasına engel olabilir. Ebeveynlik sürecinde her dönemin ayrı zorlukları için ebeveynlerin baş etme becerilerini destekleyen eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin devlet tarafından desteklenmesi yararlı olacaktır. Çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri, anne baba tutumu çocuğun yetişkinlik dönemindeki evlilik uyumunu etkileyebileceği düşünülerek çocukluk döneminde yaşanan travmaları önlemek ve bu konuda ailelerin bilinçlendirmek amacıyla çalışmalar yapılması ve toplumsal bilincin oluşturulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç olan bilişsel esnekliğin çocukluk çağı travmalarının yordayıcı rolüdür. Bu sonucun klinik alana yansıtılması ve gerek bireysel gerekse grup terapilerinde çalışılarak bilişsel esneklik düzeyinin artırılması doğrusal olarak ÇÇT kavramına da katkı sağlayacaktır. ÇÇT kavramının ise travma yaşamış bireyin yeni bir hayat kurması ve nüks durumunun yaşanmaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

PD'NİN eğitimin düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlemlenmiştir. Araştırmaya katılmış bireyler için de lisansın ve lisansüstünün mezunu kişilerin PD oranlarının, ortaöğretim mezunu kişilerin PD oranlarının anlamlı bir şekilde daha fazla olduğunun bulunmuştur. Eğitimlerin desteklenmesi ve yatırımların önemi, kişilerin bireysel kaynaklarını açığa çıkarıp kullanmaya yönelik destekleyici incelemelerin yapılması iyileştirici durumlar ortaya çıkaracağı söylenebilir. Psikoterapi süreçlerinde çocukluk çağı travmaları ile çalışırken bilişsel esneklik ve psikolojik dayanıklılık

süreçlerine hassasiyetle yaklaşılması daha çok özen gösterilmesi ve oluşan durumların incelikle araştırılmasının önemin bir daha ortaya çıktığı, yapılacak olan sağaltım araştırmaların da bu alanların desteklenmesinin önem taşıdığı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Akduman, G.G. (2010). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Uyguladıkları Disiplin Yöntemlerinin Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 38-49.
- Altıntaş, I. Dissosiyatif Bozuklukta Psikiyatrik Eş Tanılar. Uzmanlık Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, 2008.
- American Professional Society on the Abuse of Children, (APSAC, 1995). Guidelines for the Psychosocial Evaluation of Suspected Psychological Maltreatment in Children and Adolescents. Chicago, IL: APSAC.
- Arıcıoğlu, A. (2003). Sekizinci sınıf öğrencilerinin algıladıkları duygusal istismarın yordanması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arslan, G. (2015). Ergenlerde Psikolojik Sağlık: Bireysel Koruyucu Faktörlerin Rolü. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5(44), 73-82.
- Aydın, E. (2018). Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlık ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy Mechanism in Human Agency. American Psychologist, 37(2), 122-147
- Basım, H.N. ve Çetin, F. (2010). Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 22(2), 104-114.
- Bayraktar, S. (2015). İnsanlığın kanayan yarası çocuk istismarı ve ihmali. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi
- Beardslee, W.R. , Podorefsky M. A. (1998). Resilient Adolescents Whose Parents Have Serious Affective and Other Psychiatric Disorders: Importance of Selfunderstanding and

Relationships. Am J Psychiatry, 145:63-69.

- Bektaş, M. ve Özben, Ş. (2016). Evli Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo- Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(1), 215-240.
- Berry, M., Charlson, R., & Dawson, K. (2003). Promising practices in understanding and treating child neglect, Child and Family Social Work, 8, 13-24, USA
- Bilgin, M. (2009). Bilişsel Esnekliği Yordayan Bazı Değişkenler. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(36): 142-157.
- Block, J. H. , Block J. (1980). The Role of Ego-control and Ego-resiliency in the Organisation of Behaviour. WA Collins (Ed.), Development of Cognition, Affect, and Social Relations: Minnesota Symposia on Child Psychology 13: 39- 101. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Briere, J. (1992). Child Abuse Trauma. Newbury Park. California: Sage Publications Ltd.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2011). Hataya İlişkin Özelliklerin Başkalarını Affetmeyi Yordaması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(35), 8-17.
- Büyüköztürk. Ş. (2012). Örneklem Yöntemleri.
- Canas, J., Quesada, J., Antoli, A. & Fajardo, I. (2003). Cognitive Flexibility And Adaptability To Environmental Changes In Dynamic Complex Problem-Solving Tasks. Journal Ergonomics, 46(5), 482-501. doi:10.1080/0014013031000061640
- Carver, C. S. ve Antoni, M. H. (2004). Finding benefit in cancer during the year after diagnosis predicts better adjustment 5 to 8 years after diagnosis. Health Psychology, 23(6), 595-598.
- Cesur, G. (2012). Yetişkinlerde Travmatik Yasın ve Travma Sonrası Büyümenin Psikososyal Belirleyicileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Cicchetti, D. (2013). Annual Research Review: Resilient Functioning in Maltreated Children— Past, Present, and Future Perspectives. Journal of Child

Psychology and Psychiatry, 54(4), 402- 422.

Cicchetti, D. (2010). Resilience Under Conditions of Extreme Stress: A Multilevel Perspective. *World Psychiatry*, 9, 1-10.

Colman, R. A., & Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: a prospective study. *Child Abuse & Neglect*; 28,1133– 1151.

Çapan, B.E. ve Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Affedicilik. *E- Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 70- 82.

Çelikel, H. Klinik Olmayan Örnekleme Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları, Dissosiyasyon ve Obsesif-Kompulsif Belirtiler. Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007.

Dalbudak, E. (2015). Travma sonrası stres bozukluğu ve bağımlılık. <http://www.ercandalbudak.com/travma-sonrasi-stres-bozuklugu-ve-bagimlilik/>

adresinden erişilebilir.

Dennis, J. P.& Vander Wall, J. S. (2010). The cognitive flexibility inventory: Instrument Development And Estimates Of Reliability And Validity. *Cognitive Therapy and Research*, 34(3), 241-253. doi:10.1007/s10608-009-9276-4

Demirkapı, E. Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojilerle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Psikiyatri Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Programı, 2013.

Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness & WellBeing*, 3(1), 93-102.

Dönmez, Y.E., Soylu, N., Özcan, Ö.Ö., Yüksel, T., Demir, A., Bayhan, P., Miniksar, D. (2014). Cinsel

istismar Mağduru Çocuk ve Ergen Olgularımızın Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri. *J Turgut Ozal Med Cent* ;21(1):44-8.

Eskin, M. (2014). Sorun çözme terapisi: Kuram, araştırma, uygulama (3. Baskı). Ankara: Hekimler Birliği Yayınevi.

- Evren, C. ve Ögel, K. (2003). Alkol/Madde Bağımlılarında Dissosiyatif Belirtiler ve Çocukluk Çağı Travması, Depresyon, Anksiyete ve Alkol/Madde Kullanımı ile İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 30-37.
- Feiring, C., Taska, L., & Lewis, M. (2002). Adjustment Following Sexual Abuse Discovery: The Role of Shame and Attributional Style. *Developmental Psychology*, 38(1), 79.
- Ford, J. D, Gagnon, K., Connor, D. F. ve Pearson, G.(2011). History of İnterpersonal Violence, Abuse, and Nonvictimization Trauma and Severity of Psychiatric Symptoms Among Children in Outpatient Psychiatric Treatment. *J Interpers Violence*, 26, 3316–37.
- Friborg, O. , Barlaug, D. , Martinussen, M. , Rosenvinge, J.H. ve Hjemdal, O. (2005). Resilience in relation to personality and intelligence. *Inter-national Journal of Methods in Psychiatric Research*, 14 (1), 29-42.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (Psychological Maltreatment): a Conceptual Framework. *Child Abuse Neglect* 26: 697-714.
- Güloğlu, B., Kararımak, Ö. ve Emiral, E. (2016). Çocukluk Çağı Travmalarının Tinsellik ve Affetme Üzerindeki Rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 309-316
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan istismar/ihtmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cerrahpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 24(3), 128-134.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk Çağı Travması ve Benlik Saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*,3(1), 267-282.
- Gürhan, U. (2006). Yılmazlık ölçeği (YÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 45-74.
- Gürhan, N. (2015). Her Yönüyle Çocuk İstismarı ve İhtmal (Sağlık-Yasa-Eğitim ve

- Aile Boyutu). Ankara: Nobel Tıp Kitabevi.
- Hall, J. H. ve Fincham, F. D. (2005). Self-Forgiveness: The Stepchild of Forgiveness Research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(5), 621-637.
- Haspolat, A. (2019). Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyüme: Temel İnançlardaki Değişim, Ruminasyonlar ve Bilgece Farkındalığın Rolü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Herman, J. (1992). *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence - From Domestic Abuse to Political Terror*. New York, Basic Books.
- Howe, D. (2005). *Child Abuse and Neglect: Attachment, Development and Intervention*. London: Palgrave Macmillan.
- Hussain, S. ve Munaf, S. (2012). Perceived Father Acceptance-Rejection in Childhood and Psychological Adjustment in Adulthood. *International Journal of Business and Social Science*, 3(1), 149-156.
- İnci, F., & Boztepe, H. (2013). Travma Sonrası Büyüme: Öldürmeyen Acı Güçlendirir mi? *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 80-84.
- İşeri, E. (2008). Cinsellik tismar. Çetin F. Ç., Pehlivan Türk B., Ünal F., Uslu R., İşçi Türkbay T., Coşkun A., Miral S., Motavallı N (Ed.). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*. 1. Baskı. Ankara: Hekimler Yayın Birliği. 470- 476.
- Jacelon, C. S. (1997). The Trait and Process of Resilience. *J Adv Nurs*, 25:123–129
- Jonassen, D. H. & B. L. Grabowski. (1993). *Handbook Of Individual Differences, Learning And Instruction*, Hillsdale, Nj: Lawrence Erlbaum Associates.
- Jones, E. (2007). A Paradigm shift in the conceptualization of psychological trauma in the 20th century. *Journal of Anxiety Disorders* 21: 164-175.
- Kaplan, S., Pelcovitz, D., & Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. part 1: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 38,1214-1222.

- Kara, B. ve Biçer, Ü. & Gökalp. A.S. (2004). Çocuk İstismarı. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 47,140-151.
- Karasar, N. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Koç Yıldırım, P. (2014). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık ile Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi EBE.
- Kolburan, G., Eker, E., & Akdeniz, B. (2019). Bilişsel Esneklik ve Mizah Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Türkiye Klinikleri , 16(1), 1-13.
- Kozcu, Ş. (1991). Çocuk İstismarı ve İhmali. Ankara: Aile Yazıları. T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı. 2. Cilt.
- Kömür, B. E. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Bilişsel Esneklik İle Stresle Başa Çıkma Becerileri Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Kreuter, E.A., & Moltner, K.M. (2014). Treatment and management of maladaptive schemas. New York: Springer international publishing.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). Ergenlik Psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul, 5. Basım.
- Levine, P. A. and Frederick, A. (1997). Kaplanı uyandırmak: Travmayı iyileştirmek (Z. Çetinkaya, Çev.) İstanbul: Butik Yayıncılık.
- Linley, P. A. ve Joseph, S. (2004). Positive change following trauma and adversity: A Review. Journal of Traumatic Stress, 17(1), 11-21.
- Lopez, O., Haigh, C., & Burney, S. (2004). Relationship between hardiness and perceived stress in two generations of Latin American migrants. (pp. 238-243). Australian Psychologist, 39(3).
- Martin, G., Bergen, H.A. and Richardson, A.S. (2004). Sexual Abuse and Suicidality: Gender Differences in A Large Community Sample of Adolescents. Child Abuse & Neglect, 28, 491- 503.

- Martin, M.M., Anderson, C. M. & Thweatt, K. S. (1998). Aggressive Communication Traits and Their Relationship With The Cognitive Flexibility Scale and The Communication Flexibility Scale. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13 (3): 34-45.
- Martin, M. ve Rubin, R.B., (1995). A New Measure Of Cognitive Flexibility. *Psychological Reports*, 76, 623-626.
- Martin, M. M., Ve Anderson, C. M. (1998). The Cognitive Flexibility Scale: Three Validity Studies. *Communication Repots*, 11(1): 1-9.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary Magic: Resilience Processes in Development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.
- Masten A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*, 85, 6–20.
- Meadows, S. (2010). *The child as social person. Childs and parents*, Routledge. New York, 390.
- Mikaeili, N., Barahmand, U. & Abdi, R. (2013). The prevalence of different kinds of child abuse and the characteristics that differentiate abused from non abused male adolescents. *Journal of InterpersonalViolence*, 28(5): 975-996.
- Muesser, K.T. and Taub, J. (2008). Trauma and PTSD Among Adolescents With Severe Emotional Disorders Involved in Multiple Service Systems. *Psychiatr Serv*, 59, 627–34.
- Müderrişoğlu, S. (2002). Adolesan döneminde karşılaşılan intihar eğilimlerinde aileiçi duygusal ve fiziksel istismar ile depresyonun etkileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.*
- Öncü, E., Kurt, A. Ö., & Esenay, F. I. (2012). Çalışan Çocukların Ailede İstismarı. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 10(3): 128-140.
- Özgentürk, İ. (2014). Çocuk İstismarı ve İhmal. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 265- 278.

- Pelendecioğlu, B. ve Bulut, S. (2009). Çocuğa Yönelik Aile İçi Fiziksel İstismar. Abant İ etBaysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(1): 50-62.
- Philippe, F. L., Laventure, S., Beaulieu-Pelletier, G., Lecours, S. and Lekes, N. (2011). Ego- Resiliency as a Mediator Between Childhood Trauma and Psychological Symptoms. Journal of Social and Clinical Psychology, 30(6), 583-598.
- Polatinsky, S., ve Esprey, Y. (2000). An assessment of gender differences in perception of benefit resulting from the loss of a child. Journal of Traumatic Stress, 13, 709-718.
- Polat, O. (2001). ocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat O. (2007). Tüm Boyutlarıyla ocuk İstismarı 1-Tanımlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Rodin, J. (2014). The Resilience Dividend: Being Strong In a World Where Things Go Wrong. New York: Public Affairs.
- Ruppert, F. (2011). Travma, bağlanma ve aile konstelasyonları: Ruhun yaralarını anlamak ve iyileştirmek (Fatma Zengin, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Sheehan, M.J. and Watson, M.W. (2008).Reciprocal Influences Between MaternalDiscipline Techniques and Aggression in Children and Adolescents.Aggress Behavior,34, 245-255.
- Spertus, I. L., Yehuda, R., Wong, C. M., Halligan, S. and Seremetis, S. V. (2003). Childhood emotional abuse and neglect as predictors of psychological and physical symptoms in women presenting to a primary care practice. Child Abuse & Neglect, 27(11), 1247-1258.
- Sungur, M. Z. (1999). İkincil Travma ve Sosyal Destek. Klinik Psikiyatri, 2, 105-108

- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012) Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Turkiye Klinikleri J Med Sci*, 32(4),1054-63.
- Şar,V.,Öztürk,E. & İkikardeş,E.(2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği . *Turkiye Klinikleri 1054 J Med Sci* ;32
- Şar, V. (2017). Savaş ve Terör Yaşantılarında Travma Sonrası Stres. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 33(Ek sayı),114-120.
- Şenkal, İ. ve Işıklı, S. (2015). Çocukluk Çağı Travmalarının ve Bağlanma Biçiminin Depresyon Belirtileri ile İlişkisi: Aleksitiminin Aracı Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4), 261-267.
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk İstismarı ve İhlali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35,82-86.
- Thompson, L. Y.,Snyder, C. R.,Hoffman, L.,Michael, S. T.,Rasmussen, H. N. ve Billings, L. S. (2005). Dispositional Forgiveness of Self, Others, and Situations. *Journal of Personality*, 73, 313-359.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Topbaş, M. (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3 (4):76-80.
- Uludağlı, N. P. (2017). Psikolojik Sağlık Açısından Yetişkin Olma. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(3),263- 283.
- Van Der Kolk, Bessel A. (2018).*Beden Kayıt Tutar*. İstanbul: Nobel Yaşam Yayınevi.
- Wingo, A. P., Wrenn, G., Pelletier, T., Gutman, A. R., Bradley, B. and Ressler, K. J. (2010). Moderating Effects of Resilience on Depression in Individuals with a History of Childhood Abuse or Trauma Exposure. *Journal of Affective Disorders*, 126(3),411-414.

- Wolfe DA, Scott K, Wekerle C ve Pittman AL. (2001), Child Maltreatment: Risk of Adjustment Problems and Dating Violence in Adolescence. *J. Am. Acad. Child Adolesc. Psychiatry*, 40(3): 282– 289.
- Yaşar, Z.F., & Akduman G.G. (2007). Çocuk ihmali-istismarı ve adli dış hekimliği. *TSK Koruyucu Hekim Bülteni*, 6(5): 389–394.
- Yaşayanlar, E. (2018). Evli ve Boşanmış Bireylerin Psikolojik Dayanıklılıklarının Karşılaştırılması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Zara-Page A. (2004). Çocuk Cinsel İstismarı: Cinsel İstismara Neden Olan Etkenler ve Cinsel İstismarın Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7 (13),103- 113.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Eröcal Kora, M. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk Dönemi İhmal ve İstismarının Olası Sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69- 78.

EKLER

Ek-1Bilgilendirme ve Aydınlatılmış onam Formu

Sayın Katılımcı;

Bu araştırma Psikolog Ela Özcanlı tarafından, Yrd. Doç.Dr. Meryem Karaaziz danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı tez çalışması kapsamında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, çocukluk çağı travma yaşantılarına sahip yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esnekliğin incelenmesidir. Bu araştırma tamamen bilimsel bir amaçla yapılmaktadır. Çalışmada adınız ve soyadınız yer almayıp gizli tutulacak ve elde edilen veriler tamamen istatistiksel veri olarak kullanılacaktır. Yanıtlarınızda samimi ve açık olmanız araştırmanın sonuçları bakımından sağlıklı olacaktır. Araştırmaya katılım tamamen isteğe bağlıdır, uygulama sırasında vazgeçebilir ve çalışmadan ayrılabilirsiniz. Aşağıda sizden telefon numaranız istenmiştir. Bunun nedeni araştırmacının denetlenmesi içindir. Gerekli hallerde uygulama hakkında fikrinize başvurmak için telefon numaranız kullanılacaktır. Numaranızı yazmanız araştırmanın sağlıklı işleyip işlemediğinin denetlenmesini değerlendirmek için yararlı olacaktır.

Araştırmama verdiğiniz destek ve katkılarınız için çok teşekkür ederim...

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum

Telefon :

Psikolog Ela Özcan

Ek-2 SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Doğum Tarihi :

Cinsiyet Kadın Erkek

Meslek :

Çalışma Durumu : Çalışıyor Çalışmıyor Emekli

Eğitim : İlköğretim Ortaöğretim Lisans Lisansüstü

Medeni Hal : Hiç evlenmemiş Evli Boşanmış İkinci Evlilik 3+ Evlilik

Bebeklik/Çocukluk döneminde bakımınızı büyük ölçüde kim

üstlenmişti? Anne Baba

Anneanne - Babaanne

Bakıcı ve diğerleri

Kardeş(ler)

Çocukluğunuzda bir travma yaşadınız

mı? Evet Hayır

Evet ise ne olduğunu belirtiniz

Çocukluk sürecinizde ailenizden birinin psikiyatrik bir

bozukluğuna tanık oldunuz mu? Evet Hayır Evetse nasıl

bir süreç olduğunu belirtiniz.....

Çocukluk sürecinize dair hatırladığımız ailede fiziksel bir hastalık var

mı? Evet Hayır

Evetse nasıl bir süreç olduğunu belirtiniz

Uzman Psikolog Ela Özcanlı

Ek-3 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı sorunun başındaki kutucuğa yazınız. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir. Lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.HiçBir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

Yeterli yemeğim olurdu.

1. Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1. Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1. Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4) Fiziksel ihtiyaçlarım tam olarak karşılanırdı.

1. Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5) Ailemde sorunlarımı paylaşabileceğim biri vardı

6) Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7) Üst baş açısından bakımsızdım.

1. Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8) Sevildiğimi hissediyordum.

1. Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9) Anne ya da babam kendimden utanmama neden olurdu.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

10) Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

11) Ailemde değiştirmek istediğim şeyler vardı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

12) Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

13) Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

14) Anne ya da babam fikirlerimi önemserdi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

15) Ailemdelikiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

16) Fiziksel bakımdan hırpalanmış olduğuma inanıyorum.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

17) Çocukluğum mükemmeldi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

18) Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

19) Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

19) Ailemdelikiler kendilerini birbirlerine yakın hissedilerdi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

20) Biri bana cinsel amaçla dokunmaya ya da kendisine dokundurtmaya çalıştı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

21) Kendisi ile cinsel ilişki kurmadığım takdirde bana zarar vermekle tehdit eden biri vardı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

22) Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

23) Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

24) Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

25) Ailemdelikler bana karşı suçlayıcıydı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

26) İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

27) Cinsel istismara uğradığım kanısındayım.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

28) Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

29) Ailemdelikler yaşlılarımla ve arkadaşlarımla görüşmemi kısıtlardı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

30) Ailemdelikler her şeyime karışırdı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

31) Anne ve babam bir işi kendi başıma yapmama fırsat verirlerdi.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

32) Ailemdelikler rahat vermeyecek derecede peşimdeydiler.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

33) Anne ya da babam beni kontrol etmek için kişisel eşyalarımı benden habersiz karıştırırdı.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

HESAPLAMA YÖNTEMİ

CTQ puanlarını hesaplayabilmek için önce pozitif yöndeki ifadelere verilen yanıtlar ters çevrilmelidir (No 1,2, 4,5,7,10,13,19,26,28, 31). Her bir alt bölümün puanlarının toplamı toplam CTQ puanını verir. Toplam puan ölçeğin 28 maddelik ilk biçimi için 25-125 arasında, genişletilmiş (6 bölümlü) biçim için 25-150 arasındadır. Duygusal taciz (No 3,8,14,18,25), fiziksel taciz (No 9,11,12, 15,17), fiziksel ihmal (No 1,4,6,2,26), duygusal ihmal (No 5,7,13,19,28), cinsel taciz (No 20,21,23,24,27), ve aşırı koruma-kontrol (No 29-33) bölüm puanları ilgili maddelerin toplamı ile elde edilir. İnkâr (minimize etme) puanları için ilgili üç madde içerisinde (No 10, 16, 22), bir tanesine (No 10) verilen yanıtın önce ters çevrilmesi gerekir. Bu üç madde toplam CTQ puanlarını etkilemez. Her bir madde için en yüksek puanın (5 puan verilmesi) seçilmesi halinde verilen 1 puanların toplanması ile inkâr puanı elde edilir. Toplam inkâr puanı 0-3 arasında olabilir.

Ek-4 Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

Yetişkinler İçin Dayanıklılık Ölçeği

1. Beklenmedik bir olay olduğunda...	
Her zaman bir çözüm bulurum	Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem
2. Gelecek için yaptığım planların...	
Başarılması zordur	Başarılması mümkündür
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır...	
Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda	Tam bir günlük boş bir vaktim olduğunda
4. ...olmaktan hoşlanıyorum	
Diğer kişilerle birlikte	Kendi başıma
5. Ailemin, hayatta neyin önemli olduğu konusundaki anlayışı...	
Benimkinden farklıdır	Benimkiyle aynıdır
6. Kişisel konuları ...	
Hiç kimseyle tartışmam	Arkadaşlarımla/Aile-üyeleriyle tartışabilirim
7. Kişisel problemlerimi...	
Çözmem	Nasıl çözebileceğimi bilirim
8. Gelecekteki hedeflerimi...	
Nasıl başaracağımı bilirim	Nasıl başaracağımdan emin değilim
9. Yeni bir iş/projeye başladığımda ...	
İleriye dönük planlama yapmam, derhal işe başlarım	Ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek olmak	
Önemli değildir	Çok önemlidir
11. Ailemle birlikteyken kendimi ... hissedirim	
Çok mutlu	Çok mutsuz
12. Beni ...	
Bazı yakın arkadaşlarım/aile üyelerim cesaretlendirebilir	Hiç kimse cesaretlendiremez
13. Yeteneklerim...	
Olduğuna çok inanırım	Konusunda emin değilim
14. Geleceğimin ... olduğunu hissediyorum	
Ümit verici	Belirsiz
15. Şu konuda iyiyimdir...	
Zamanımı planlama	Zamanımı harcama
16. Yeni arkadaşlık konusu ... bir şeydir	
Kolayca yapabildiğim	Yapmakta zorlandığım

Yetişkinler İçin Dayanıklılık Ölçeği Devamı

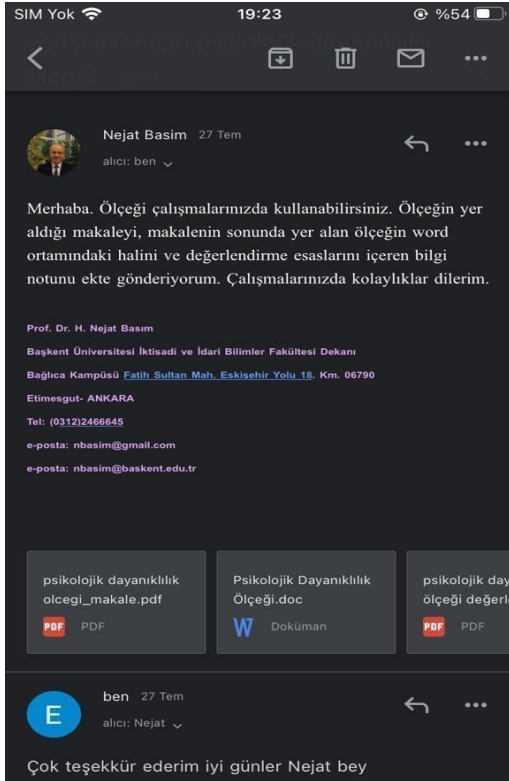
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ...	
Birbirinden bağımsız	Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımla arasındaki ilişkiler ...	
Zayıftır	Güçlüdür
19. Yargılarıma ve kararlarıma ...	
Çok fazla güvenmem	Tamamen güvenirim
20. Geleceğe dönük amaçlarım ...	
Belirsizdir	İyi düşünülmüştür
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ...	
Günlük yaşamımda yoktur	Günlük yaşamımı kolaylaştırır
22. Yeni insanlarla tanışmak ...	
Benim için zordur	Benim iyi olduğum bir konudur
23. Zor zamanlarda, ailem ...	
Geleceğe pozitif bakar	Geleceği umutsuz görür
24. Ailemden birisi acil bir durumla karşılaştığında...	
Bana hemen haber verilir	Bana söylenmesi bir hayli zaman alır
25. Diğerleriyle beraberken	
Kolayca gülerim	Nadiren gülerim
26. Başka kişiler söz konusu olduğunda, ailem şöyle davranır:	
Birbirlerini desteklemez biçimde	Birbirlerine bağlı biçimde
27. Destek alırım	
Arkadaşlarımdan/aile üyelerinden	Hiç kimseden
28. Zor zamanlarda ... eğilimim vardır	
Her şeyi umutsuzca gören bir	Beni başarıya götürebilecek iyi bir şey bulma
29. Karşılıklı konuşma için güzel konuların düşünülmesi, benim için ...	
Zordur	Kolaydır
30. İhtiyacım olduğunda ...	
Bana yardım edebilecek kimse yoktur	Her zaman bana yardım edebilen birisi vardır
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) ...	
Başa çıkmaya çalışırım	Sürekli bir endişe/kaygı kaynağıdır
32. Ailemde şunu severiz ...	
İşleri bağımsız olarak yapmayı	İşleri hep beraber yapmayı
33. Yakın arkadaşlarımla/aile üyeleri ...	
Yeteneklerimi beğenirler	Yeteneklerimi beğenmezler

Ek-5 Bilişsel Esneklik Ölçeği

BİLİŞSEL ESNEKLİK ÖLÇEĞİ (BEEÖ)

Aşağıdaki ifadelerin size ne kadar uygun olduğunu göstermek için lütfen ifadelerin solunda yer alan ölçeği kullanınız.		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Kararsızım	Uygun	Tamamen uygun
1.	Durumları "tartma" konusunda iyiyimdir.	1	2	3	4	5
2.	Zor durumlarla karşılaştığımda karar vermekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
3.	Karar vermeden önce çok sayıda seçeneği dikkate alırım.	1	2	3	4	5
4.	Zor durumlarla karşılaştığımda kontrolümü kaybediyormuşum gibi hissederim.	1	2	3	4	5
5.	Zor durumlara değişik açılardan bakmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
6.	Bir davranışın nedenini anlamak için önce, elimdekini dışında ek bilgi edinmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
7.	Zor durumlarla karşılaştığımda öyle strese girerim ki sorunu çözecek bir yol bulamam.	1	2	3	4	5
8.	Olaylara başkalarının bakış açısından bakmayı denerim.	1	2	3	4	5
9.	Zor durumlarla baş etmek için çok sayıda değişik seçeneğin olması beni sıkıntıya sokar.	1	2	3	4	5
10.	Kendimi başkalarının yerine koymakta başarılıyım.	1	2	3	4	5
11.	Zor durumlarla karşılaştığımda ne yapacağımı bilemem.	1	2	3	4	5
12.	Zor durumlara farklı açılardan bakmak önemlidir.	1	2	3	4	5
13.	Zor durumlarda nasıl davranacağıma karar vermeden önce birçok seçeneği dikkate alırım.	1	2	3	4	5
14.	Durumlara farklı bakış açılarından bakarım.	1	2	3	4	5
15.	Hayatta karşılaştığım zorlukların üstesinden gelmeyi becerebilirim.	1	2	3	4	5
16.	Bir davranışın nedenini düşünürken mevcut bütün bilgileri ve gerçekleri dikkate alırım.	1	2	3	4	5
17.	Zor durumlarda, şartları değiştirecek gücümün olmadığını hissederim.	1	2	3	4	5
18.	Zor durumlarla karşılaştığımda önce bir durup çözüm için farklı yollar düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
19.	Zor durumlarla karşılaştığımda birden çok çözüm yolu bulabilirim.	1	2	3	4	5
20.	Zor durumlara tepki vermeden önce birçok seçeneği dikkate alırım.	1	2	3	4	5

Ek- 6 ÖLÇEK İZİNLİRİ

ÖZGEÇMİŞ

1994 yılında Van'da doğdu. Özalp ağabey Özbey Lisesinden mezun oldu. 2013 Girne Amerikan Üniversitesi İngilizce hazırlık mezunu. 2018 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji bölümünden onur öğrencisi olarak mezun oldu. 2018 yılında başladığı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitiminin ders dönemini tamamladı, tez yazım süreci devam etmekte. Bilişsel Davranışçı Psikoterapiler Derneği'nden aldığı eğitimle Bilişsel Davranış Terapi Teori Eğitimi'ni tamamladı.

İletişim Bilgileri

Ela Özcanlı

ela123ozcanli@g

mail.com

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

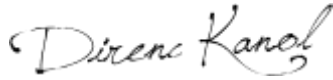
06.10.2020

Sayın Ela Özcanlı

Bilimsel Araştırmalar Etik Kuruluna yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2020/779 proje numaralı ve **“Yetişkin Bireylerde Çocukluk Çağı Travmaları İle Psikolojik Dayanıklılık ve Bilişsel Esneklik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

YETİŞKİN BİREYLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE BİLİŞSEL ESNEKLİK KARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

%
ÖĞRENCİ ÖDEVLER

13

%
BENZERLİK ENDEKSİ

%13 İNTERNET KAYNAKLARI

%3 YAYINLAR

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

docs.neu.edu.tr
İnternet Kaynağı

2

acikerisim.trabzon.edu.tr
İnternet Kaynağı

3

www.vanklinikpsikolog.com
İnternet Kaynağı

4

openaccess.maltepe.edu.tr
İnternet Kaynağı

5

npistanbul.com
İnternet Kaynağı

6

www.ihsandag.gen.tr
İnternet Kaynağı

7

tez.sdu.edu.tr
İnternet Kaynağı

8

acikerisim.gelisim.edu.tr
İnternet Kaynağı

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

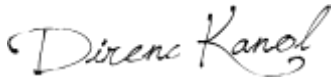
28.07.2021

Sayın Ela Özcanlı

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2020/779 proje numaralı ve “**Çocukluk Çağı Travmaları Olan Yetişkin Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık Ve Bilişsel Esneklik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.